

Заяўляючы аб сабе на поўны голас, пашкадуў галасавыя звязкі

Аб чалавечым голасе і захворваннях галасавога апарату ў дарослых і дзяцей мы паговорым на чарговай «прамой лініі». Да нас у рэдакцыю прыйдзе ўрач-фаніятр Рэспубліканскай клінічнай балыцы паталогіі слыху, голасу і маўлення Вольга Іванавна РАДЗІВОНАВА.

«Прямая лінія» адбудзецца 5 чэрвеня, у чацвер з 15.30 да 17.00 па тэлефонах: 8 (017) 292 38 92 і 292 38 21. Папярэднія пытанні можна пакінуць па нумарах: 8 (017) 287 18 36 (Вольга Шаўко) і 287 18 29 (Святлана Барысенка).

ААН высока цэніць уклад Беларусі ва ўмацаванне еўрапейскай і глабальнай стабільнасці

Уклад Беларусі ў рэгіянальную стабільнасць Еўропы неацэнны. Аб гэтым заявіў кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 27 мая на сустрэчы ў Мінску з намеснікам генеральнага сакратара ААН, выканаўчым дырэктарам Упраўлення ААН па наркотыках і злччыннасці (УНЗ ААН) Антонію Марыя Костам.

«На жаль, еўрапейскія дзяржавы недацэняюць тое, наколькі надзейным бар'ерам на шляху распаўсюджвання транснацыянальнай злачыннасці мы з'яўляемся. Беларусь заступае шлях гэтаму злу як з захаду на ўсход, так і з усходу на захад», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Антонію Марыя Коста адзначыў, што дзякуючы ініцыятыве Беларусі 3 чэрвеня ў Генеральнай Асамблеі ААН пройдуць таматычныя дэбаты па праблемацы гандлю людзьмі. У час свайго візіту ў Беларусь выканаўчы дырэктар УНЗ ААН плануе абмеркаваць шляхі вырашэння канкрэтных праблем, што датычацца процідзеяння транснацыянальнай злачыннасці.

Бюджэт Саюзнай дзяржавы на 2009 год складзе амаль 6-7 млрд расійскіх рублёў

Яго праект разглядаўся 27 мая на сустрэчы Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка з дзяржаўным сакратаром Саюзнай дзяржавы Паўлам Барадзіным.

Паводле слоў Паўла Барадзіна, за апошнія 8 гадоў саюзны бюджэт вырас амаль у 10 разоў і складае больш за 4 млрд расійскіх рублёў.

На сустрэчы абмеркавана шырокае кола тэм саюзнага будаўніцтва. У прыватнасці, ішла размова аб маючым адбыцца пасяджэнні Вышэйшага Дзяржаўнага Савета, якое пройдзе летам 2008 года.

Былі закрануты праблемныя пытанні, што датычацца механізму прыняцця саюзных праграм, а таксама стварэння транспартнага калідору. Дзяржсакратар СД падкрэсліў, што асновай саюзнага будаўніцтва з'яўляецца эканоміка, і ў гэтым напрамку саюзнае будаўніцтва ідзе даволі добрымі тэмпамі.

Прэзідэнт Беларусі, старшыня Вышэйшага Дзяржаўнага Савета Саюзнай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 27 мая падпісаў пастанову аб назначэнні Уладзіміра Пуціна старшынёй Савета Міністраў Саюзнай дзяржавы.

Паводле слоў начальніка аддзела пашпартна-візавай інфармацыі аператыўнага кантролю ўпраўлення пагранічнага кантролю дзяржаўнага пагранічнага камітэта палкоўніка Аляксандра Шпілені, узровень беларускага кантраля і начальніцкай змены на беларускай граніцы зараз даволі высокі.

Гэтаксама прыяўнілі тэрэрыторыя падрыхтоўкі кантралярскага саставу, наяўнасць добрай нарматыўна-прававой базы, тэхнічнае абсталяванне (з 1 студзеня

2008 года ва ўсіх прапусных пунктах краіны працуе аўтаматызаваная сістэма пагранічнага кантролю), — каментуе Аляксандр Шпіленя.

Пра высокі ўзровень падрыхтоўкі гавораць самі за сабе вынікі спарбніцтва — розніца ў балах нязначная. Першае месца сярод начальнікаў змены заняў лейтэнант вайсковай часці 20/44 Смаргоні Кірыл Шуняеў, старшы прапаршчыка Анфіса Савіцкага (Смаргонь) стала лепшай сярод кантраляраў. Тая ж вайсковая часць са Смаргоні заняла і першае месца сярод каманд, на другім — кантрольны пункт Мінска, на трэцім — вайсковая часць 20/34 Ліды.

Марына БЕГУНКОВА. Фота аўтара.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Сёння — 90 гадоў пагранічным войскам Рэспублікі Беларусь

Чароўныя вартавыя паветра

ЛЕПШЫЯ ПАГРАНІЧНІКІ — У СМАРГОНІ

Па традыцы ў маі ў гонар професійнага свята пагранічнікаў на базе факультэта пагранічных войскаў Ваеннай акадэміі Рэспублікі Беларусь завяршыліся спарбніцтвы па вызначэнні лепшага начальніка змены і кантраляра сярод падраздзяленняў пагранічнага кантролю.

Пра высокі ўзровень падрыхтоўкі гавораць самі за сабе вынікі спарбніцтва — розніца ў балах нязначная.

Першае месца сярод начальнікаў змены заняў лейтэнант вайсковай часці 20/44 Смаргоні Кірыл Шуняеў, старшы прапаршчыка Анфіса Савіцкага (Смаргонь) стала лепшай сярод кантраляраў.

Тая ж вайсковая часць са Смаргоні заняла і першае месца сярод каманд, на другім — кантрольны пункт Мінска, на трэцім — вайсковая часць 20/34 Ліды.

Марына БЕГУНКОВА. Фота аўтара.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Камандаванню, асабоваму складу, ветэранам органаў пагранічнай службы Рэспублікі Беларусь

Паважаныя таварышы! Прыміце мае самыя шчырыя віншаванні з Днём пагранічніка і 90-годдзем пагранічных войскаў.

Ва ўсе часы абарона граніц Айчыны была адной з самых адказных, цяжкіх і ганаровых задач, выконваць якую Радзіма даярала толькі лепшым сваім воінам.

Назаўсёды ва ўдзячнай народнай памяці застаюцца бясшчэднасць і аднацасова ствараюць неабходныя ўмовы для таго, каб граніца не стала штучным бар'ерам для дзелавага супрацоўніцтва і дружалюбных кантактаў.

Гэтым беларускія пагранічнікі заслужылі асаблівую любоў народа, высокі давер кіраўніцтва краіны, павагу калег за мяжой.

Перакананы, што камандаванне, асабовы склад органаў пагранічнай службы будуць і надалей вырашаць пастаўленыя задачы, працягваючы пры гэтым пільнасць, вытрымку і высокі прафесіяналізм.

У гэты ўрачысты дзень жадаю ўсім пагранічнікам здароўя, шчасця, новых поспехаў у службе на карысць Рэспублікі Беларусь.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

Мікалай ПРАСТАЛУПАЎ: Жыллё маё «ДА ВЕРАСНЯ СТАЛІЧНЫЯ КВАТЭРЫ ПАТАННЕЮЦЬ ЯШЧЭ НА 3—5 ПРАЦЭНТАЎ»

З першых дзён красавіка на другасным рынку жыллёвай нерухомай маёмасці пачаў дзейнічаць новая сістэма аплаты рызлтарскіх паслуг, стаўкі якіх цяпер залежаць ад кошту кватэр.

Другім значным момантам новаўвядзенняў з'яўляецца тое, што паслугі рызлтарскіх кантор павінны аплатавацца прадавец нерухомай маёмасці.

Асобныя эксперты-песімісты нават прагназавалі, што ў сувязі з гэтым новыя прадаўцы пачнуць адпаведна павялічваць кошт прапануемых кватэр, аднак гэтага не адбылося.

Згодна з інфармацыяй старшыні савета Беларускай асацыяцыі «Нерухомае жыллё» Мікалая Прасталупава, усё ўдзельнікі рынку жыццям цалкам разумеюць новы механізм рэалізацыі аб'ектаў нерухомай маёмасці.

Пасля чаго кліенты пачалі заключаць дагаворы з агенцтвамі ў спакойным рэжыме. У сувязі з тым, што патанненне жыллёвай нерухомай маёмасці ў Мінску працягваецца ўжо больш за восем месяцаў, пэўна колькасць прадаўцоў пачала здымаць свае кватэры, каб дакачаць лепшых часоў.

Разам з тым, на рынку прыйшлі такіх уласнік кватэр, якія бяжыць далейшыя патанненні.

Прыкметай гэтай вясны на другасным рынку стала масавая прапанова маленькіх кватэр з агульнай плошчай 29—33 квадратных метры і кватэры 5,5—7 квадратнай, якія прадаюцца ўжо за 50—53 тысячы долараў.

Па такім кошце кватэры прапануюцца звычайна ў Заводскай раёне або Шабанах, аднак... Яшчэ 10 месяцаў таму такое жыллё ў Мінску без пэўных праблем прадавалася за 57—60 тысяч долараў.

Сёння другасны рынак жыцця ў сталіцы істотна перагарты прапановай, калі ўласнік кватэры амаль заўсёды згаджаюцца скідаць частку продажы адрозна на 2—3 тысячы долараў.

Цяпер у Мінску колькасць прапановаў толькі на старых дагаворах, якія былі заключаны да 1 красавіка, дасягае 5—6 тысяч аб'ектаў.

Эксперты рынку нерухомай маёмасці ўпэўнены, што такую вялікую колькасць прапановаў кватэр мінскі рынак будзе «пераварваць» не менш як год.

Агульная колькасць прапановаў на другасным рынку жыллёвай нерухомай маёмасці складае каля 7 тысяч кватэр. Усё гэта прывяло да таго, што сярэдні кошт квадратнага метра агульнай плошчы аднапакатэжных кватэр Мінска сёння складае 1937 долараў.

Тэндэнцыя ў гэтым сегменце такія, што «квадрат» аднапакатэжнае таннее прыкладна на 5—8 долараў штогод.

Рэальных пакупнікоў — адзікі Работніцаў рызлтарскіх кантор не пужае новая сістэма аплаты паслуг і іншыя новаўвядзенні, а насцяржэвае той факт, што нават у звычайна гарачы вясновы сезон на другасным рынку жыцця прысутнічае вельмі маленькая колькасць нават патэнцыйных пакупнікоў.

Самая масавая прапанова прыпадае на стандартныя двухпакатэжныя кватэры. Сярэдні кошт такіх кватэр цяпер знізіўся да 95 тысяч долараў, але такіх грошай у населенніце сёння няма.

Яшчэ некалькі гадоў таму бекватэрыныя жыткі Мінска актыўна карысталіся камерцыйнымі крыдамі, а зараз... Вялікая колькасць асцярожных людзей усё часцей адмаўляецца «падпісвацца» ў якасці працягваюць ідэю аб вялікіх аб'ёмных крыдаў.

ПАТАННЕННЕ ПРАЦЯГНЕЦА МІНІМУМ ДА ВОСЕНІ Мікалай Прасталупаў упэўнены, што мінскія кватэры будуць таннець і надалей. У першую чаргу патаннеюць нескраме дэрэняны па якасці «хрушчоўкі», кошт якіх быў значна звыш за 57—60 тысяч долараў.

У летні мёртвы сезон таксама патанненне, магчыма, будзе працякаць павольнымі тэмпамі. Па прагнозах спецыялістаў за тры месяцы ўсе віды кватэр у сярэднім патаннеюць прыкладна на 3—5 працэнтаў.

Сяргей КУРКАЧ.

Сяргей КУРКАЧ.

Сяргей КУРКАЧ.

САМ САБЕ ЖЭС

Паводле новага законапраекта, жыхары змогуць замяняць нядбайных працаўнікоў ЖЭСа іншымі за яго ж кошт

Распрацоўшчыкі законапраекта аб абароне праваў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг мяркуюць, што ён будзе стымуляваць развіццё канкурэнцыі ў гэтай сферы.

Дакументам прадагледжаны ўдзел у такой дзейнасці арганізацыі розных формаў уласнасці, а таксама індывідуальных прадпрыемстваў.

Пры гэтым застаюцца асобныя камунальныя паслугі, дзе будзе панаваць манополія. Гэта датычыцца арганізацыі, якія займаюцца электра-, вода- і газазабеспячэннем.

Яны сталі натуральнымі манопалістамі з-за прыналежнасці ім адзіных сістэм і сетак ці з-за меркаванняў забеспячэння бяспекі жыцця і здароўя грамадзян.

Тым не менш новы законапраект дазволіць больш эфектыўна іх кантраляваць.

Чым выклікана неабходнасць прыняцця асобнага закона аб абароне праваў спажыўцоў менавіта жыллёва-камунальных, а не якіх-небудзь іншых — скажам, турыстычных ці адукацыйных? Распрацоўшчыкі тлумачаць гэта спецыфікай такіх паслуг: яны аказваюцца безупыльна і распаўсюджваюцца практычна на ўсё насельніцтва — незалежна ад узросту ці ўзроўню матэрыяльнай забеспячэнасці.

Аналіганыя законы функцыянуюць ва Украіне і ў Малдове — іх вопыт быў улічаны ў дачыненні да беларускай рэалізацыі.

Законапраект гэты — адзін з тых многіх, што былі ініцыяваны за апошні час дэпутатамі. Саму ідэю законапраекта з падчас выбарчыкаў сваёй акругі прапанавала Вольга Абрамава — член Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўніцтва па дзяржаўным будаўніцтве, мясцовым самаркараванні і рэгламенце.

— Калі на працягу сутак гарачая вада падаецца з перабоў, а ніякіх рамонтных працаў у гэты час не праводзіцца, вы можаце адмовіцца пачаць за гарачае водазабеспячэнне, — адзначыла спадарыня Абрамава.

Прыведзеныя дэпутатам прыклад практычнага прымянення ў паўсядзённым жыцці новага законапраекта — далёка не адзіны. Члены рабочай групы, якая займаецца распрацоўкай законапраекта, падкрэсліваюць, што дакумент мае

Шаснаццаць прадстаўнікоў з сямі пагранічных атрадаў краіны і кантрольна-прапуснага пункта Мінска сапартнічалі ў дасканалым веданні заканадаўчай базы, што рэгламентуе парадак прапуску чараз граніцу, ідэнтыфікавалі асобу, правяралі дакументы на наяўнасць падробкі. Большасць тэстаў праводзілася ў электронным выглядзе, каб поўнасцю выключыць магчымасць суб'ектыўных фактараў.

Дарчы, вопыт правядзення такіх спарбніцтваў узялі на ўзбраенне пагранічнікі з розных краін СНД.

Паводле слоў начальніка аддзела пашпартна-візавай інфармацыі аператыўнага кантролю ўпраўлення пагранічнага кантролю дзяржаўнага пагранічнага камітэта палкоўніка Аляксандра Шпілені, узровень беларускага кантраля і начальніцкай змены на беларускай граніцы зараз даволі высокі.

— Гэтаксама прыяўнілі тэрэрыторыя падрыхтоўкі кантралярскага саставу, наяўнасць добрай нарматыўна-прававой базы, тэхнічнае абсталяванне (з 1 студзеня

2008 года ва ўсіх прапусных пунктах краіны працуе аўтаматызаваная сістэма пагранічнага кантролю), — каментуе Аляксандр Шпіленя.

Пра высокі ўзровень падрыхтоўкі гавораць самі за сабе вынікі спарбніцтва — розніца ў балах нязначная.

Першае месца сярод начальнікаў змены заняў лейтэнант вайсковай часці 20/44 Смаргоні Кірыл Шуняеў, старшы прапаршчыка Анфіса Савіцкага (Смаргонь) стала лепшай сярод кантраляраў.

Тая ж вайсковая часць са Смаргоні заняла і першае месца сярод каманд, на другім — кантрольны пункт Мінска, на трэцім — вайсковая часць 20/34 Ліды.

Марына БЕГУНКОВА. Фота аўтара.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

НАРОДНАМУ ПІСЬМЕННІКУ БЕЛАРУСІ

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

Учора ў Мінску была ўсталяваная і ўрачыста адкрытая мемарыяльная дошка на доме, дзе жыў Янка БРЫЛЬ.

«КРУГЛЫ СТОЛ»

СТЭРЭАТЫПЫ АДЫХОДЗЯЦЬ. АЛЕ ВЕЛЬМІ ПАВОЛЬНА...

Пачула нядаўна выказванне старшын райсавета аб тым, што за апошнія паўтара года для сельскіх Саветаў было зроблена столькі, колькі не рабілася за папярэднія дзесяць—пятнаццаць... Думаецца, нізавое звяно ўлады таксама адчула на сабе рэальную падтрымку дзяржавы, што праявілася і ў матэрыяльна-тэхнічным забеспячэнні, і ў змяненні падыходаў да фінансавання, і ў павышэнні статусу старшын сельвыканкама (а таксама ў павелічэнні яго зарплатаў)... Прынятыя ў апошні час нарматыўныя правыя акты прадставілі магчымасць мясцовым Саветам дэпутатаў працаваць у якасці новых прававых полі. І сёння асноўнай іх задачай з'яўляецца вырашэнне праблем сельніцтва неспарэдна на месцах... Умоўна кажучы, калі ў вясковай калонцы знікла вада, разбірацца з гэтым павінны не абласныя ўлады і тым больш не сталічныя...

Наколькі паспяхова пераносіцца сёння на месцы «цэнтр цяжару», а разам з гэтым і адказнасць за вырашэнне праблем? Як фарміруюцца бюджэты сельсаветаў і рэалізуюцца прапановы па перадачы сістэм водазабеспячэння, дарог і іншых аб'ектаў на баланс спецыялізаваных арганізацый? Ці здольны дэпутаты мясцовых Саветаў рэальна паўплываць на ход падзей на сваёй тэрыто-

ры? Гэтыя і іншыя пытанні былі абмеркаваны падчас «круглага стала», які адбыўся ў рамках работы Савета па ўзаемадзеянні органаў мясцовага самакіравання з удзелам адказнага сакратара дадзенай структуры Аляксея СЦЕПАНЕНКІ, старшын Мінскага абласнога Савета дэпутатаў Святланы ГЕРАСІМОВІЧ, старшын Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў Уладзіміра ПАНЦЮХОВА, а таксама старшын раённых Саветаў дэпутатаў.

Святлана ГЕРАСІМОВІЧ: — Апошнім часам мы па ініцыятыве губернатара практыкуем выезды ў розныя рэгіёны вобласці. Там абавязкова наведваем тры сельсаветы і ўсе аб'екты, якія знаходзяцца на іх тэрыторыі. Глядзім, як развіваецца вытворчасць, як арганізавана работа з людзьмі, ці ёсць інфармацыя аб дзейнасці самога Савета — з указаннем прыёмных дзён, дня дэпутата і г.д. Мы замацавалі за кожнай тэрыторыяй, за кожным сельсаветам спецыяльныя групы, куды ўваходзяць работнікі кіроўчых звянаў — пачынаючы ад абласных і заканчваючы мясцовымі. Тут і старшыня райвыканкама, і яго намеснікі, і кіраўнікі ўпраўленняў, а таксама дэпутаты, старэйшыны, прадстаўнікі школ, медыцынскіх устаноў, сельскагаспадарчых прадпрыемстваў...

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

КАМУ І КОЛЬКІ

Толькі за студзень—красавік на адрасную сацыяльную дапамогу ў Чавускім раёне было пададзена каля 300 заяў — амаль у пяць разоў больш, чым за ўвесь мінулы год. Прычым ужо зараз тут прагназуюць: сёлета падтрымка будзе прызначана тысячы чалавек. Памер дапамогі стаў больш адчувальным, збор патрэбных дакументаў спрасціўся, грошы на выплаты ёсць. Ёсць і прастая ўмова — даход на кожнага члена сям'і не павінен перавышаць бюджэт пражыткавага мінімуму. Праўда, адразу ж трэба зрабіць і адну вельмі істотную заўвагу: даход вырашае яшчэ далёка не ўсё. І сярод маламаёмных грамадзян права на адрасную падтрымку ў рэшце рэшт атрымае далёка не кожны.

Палова стаўкі? Ёсць пытанні

Павышэнне «планкі», пры якой робяцца даплаты, з 60 да 100 працэнтаў бюджэту пражыткавага мінімуму (ці на сёння да 209 680 рублёў) ужо зрабіла сваю справу — магчымасць атрымаваць адрасную сацыяльную дапамогу ў тым ліку з'явілася ў некаторых маламаёмных працаздольных грамадзян. Звычайнай стала сітуацыя, калі жонка гадуе малое дзіця і знаходзіцца ў «дакрэтным» волюсе. Тады як муж лічыцца маладым спецыялістам, пра-

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

цэ механізатарам ці палыводам — словам, мае зусім не вялікую, у 300—400 тысяч рублёў, зарплату. У большасці выпадкаў уражанне ад наведвання такіх сем'яў цяжкае, на гаспадарых толькі самая простая вопратка, калі-нікالی з прадуктаў ёсць элементарныя крупы, макарона, хлеб, алеі і бульба, з бытавой тэхнікі — не апошні мадэляў халадзільнік і тэлевізар. Таму пытанню ў неабходнасці падтрымкі нібыта не ўзнікае.

Разам з тым, заўважае начальнік раённага ўпраўлення працы, занятасці і сацыяльнай абароны Галіна Паўлюкоўская, для прадстаўлення адрасных выплат адзін з бацькоў абавязкова павінен працаваць, і пры гэтым — на поўную стаўку. Бо ўжо прынятае рашэнне: у выпадку, калі прэтэндэнт заняты на палова стаўкі, маламаёмнай сям'і дапамогу ўсё ж прызначаць.

Аднак не на тры, а ўсяго на адзін месяц. — Такі ж тэрмін прызначэння дапамогі захоўваецца, калі прэтэндэнт з'яўляецца беспрацоўным, — кажа Галіна Паўлюкоўская. — Зразумела, што прычыны тут могуць быць розныя, але значныя праблемы з працаўладкаваннем у раёне няма, узровень беспрацоўя ад агульнай колькасці дарослага і здаровага насельніцтва складае ўсяго 0,7 працэнта. На аднаго чалавека, што знаходзіцца на ўліку ў службе занятасці, прыпадае амаль па дзве вакансіі. Іншых кажучы, канчатковы варыянт тут — прызначэнне адраснай дапамогі зноў—такі на месяц. І прапанова заяўніку паўшаць магчымасці для паліпашэння ўзроўню ўласнага дабрабыту самастойна.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

СЕСІЯ І ЗНОЎ ПРА ЯКАСЦЬ ЖЫЦЦЯ

На чарговай сесіі Магілёўскага абласнога Савета, дзе разбіраўся ход выканання Нацыянальнай праграмы дэмаграфічнай бяспекі, дэпутатаў і выканаўчую ўладу заклікалі да канкрэтных спраў, каб кожнаму чалавеку даць працоўнае месца і дастойны заробак.

У справе дэмаграфічнай бяспекі ўжо ёсць здабыткі: летась, упершыню за апошнія 15 гадоў, павялічылася нараджальнасць і паменшылася смяротнасць. Паводле сёлётных паказчыкаў, дзіцей нараджаецца больш, але станоўчую тэндэнцыю па смяротнасці захаваць не ўдалося. Таму ў прамове намесніка старшын Магілёўскага аблвыканкама Анатоля Глаза асноўная ўвага была нададзена праблемам, якія трэба вырашаць дзеля паспяховай рэалізацыі праграмы дэмаграфічнай бяспекі.

Больш за ўсё народ цяпер хвалюе павелічэнне даходаў і рост занятасці. Сярэдні заробак у Магілёўскай вобласці роўны амаль 700 тысячам рублёў, аднак у некаторых сельскіх раёнах ён не дацягвае і да 500 тысяч.

Спажыванне становіцца новым стылем жыцця сучаснага чалавека, — адзначаў Анатоль Глаз. — Размова ўжо не ідзе толькі пра выжыванне, людзі адчулі смак да зможнага жыцця. Яны актыўна бяруць крэдыты на набывцтэ тэхнікі і аўтамабіляў. Задача ўлады ў такой сітуацыі — паклапаціцца пра занятасць: даць людзям працу і заробак. Ад павышэння якасці жыцця людзей будучы залежаць іх настроі, душэўны камфорт і здароўе.

Да абмеркавання праблем, звязаных з дэмаграфічнай бяспекай, падключыліся дэпутаты.

Старшыня Хойніцкага раённага Савета Святлана Шупенка лічыць самай актуальнай праблемай працоўнай занятасці. У сітуацыі, калі сельскія гаспадаркі становяцца буйнымі, а нерэнтабельныя вытворчасці закрываюцца, Хойніцкім вельмі патрэбны новыя прадпрыемствы. За два гады стварылі каля 30 працоўных месцаў, але гэтага недастаткова.

Дэпутат абласнога Савета Сяргей Ладзішаў выступіў на сесіі ад імя моладзі, бо ўзначальвае ў Магілёўскай вобласці арганізацыю БРСМ. Ладзішаў заклікаў скарыстаць еўрапейскі вопыт і забараніць курэнне і ўжыванне піва ў грамадскіх месцах.

Сяргей Ладзішаў падняў таксама актуальную тэму ігральных устаноў, якія цяпер зашмат працуюць у цэнтры Магілёва. БРСМ асцерагаецца, што увесь расійскія ігральны бізнэс перакачае да нас. Цяжка назваць страдасць да азартных гульняў здаровай справай.

Усе дэпутаты выказваліся пра рэкла-

І грамадзяне збіраюць грошы

Старшыня раённага Савета дэпутатаў Тамара Дрылёнак удакладніла, што ў фарміраванні даходнай часткі бюджэту на 2008 год падаходныя падаткі склаў 54 працэнтаў. Падатак з продажу — 9 працэнтаў...

Сярод іншага ў бюджэтах сельскіх Саветаў раёна на добраўпарадкаванне і асвячленне сельскіх населеных пунктаў запланаваны сродкі ў памеры крыху больш за 211 мільянаў беларускіх рублёў, што больш, чым у 2007 годзе, у 1,7 разы. Каб эканоміць грошы на асвячленне сельскіх населеных пунктаў (дзе пражываюць 250 і больш чалавек), у бюджэтах пярвічнага звяна запланавана 10 мільянаў рублёў на ўстаноўку прыбораў рэгулявання вулічнага асвятлення — так званыя рэле часу.

Каб актыўна прыцягнуць насельніцтва да добраўпарадкавання і наведвання парадку на зямлі, на сесіях ва ўсіх сельскіх Саветах дэпутаты прынялі спецыяльную інструкцыю, якая рэгламентуе парадак стварэння і выкарыстання пазабюджэтных фондаў сельсавета «Добраахвотныя ўносы і ахвяраванні грамадзян». Гэта пытанне было абмеркавана на сходах вясковых ўлад: вызначаны сумы ўносаў, а таксама аб'екты, на якія трэба накіроўваць «народныя грошы».

Каб актывізаваць дзейнасць старэйшын, яшчэ ў 2005 годзе сумеснай паставой прэзідыума абласнога Савета дэпутатаў і аблвыканкама быў прыняты спецыяльны дакумент аб мерах іх заахвочвання. Вызначана, што ў залежнасці ад колькасці жылхару ў сельскім населеным пункце старэйшыны штоквартальна прэміруюцца ў памеры ад 1 да 2,5 базавых велічынь. Сёлета на гэтыя мэты ў бюджэтах сельскіх, пасляковых Саветаў дэпутатаў вызначаны сродкі ў памеры 23 мільянаў рублёў.

Новая вытворчасць — больш падаткаў

Пра лезненскі вопыт перадачы калодзежаў грамадскага прызначэння арганізацыям жыллёва-камунальнага гаспадаркі мы ўжо расказвалі. Нагадаю — у раёне больш за 300 такіх аб'ектаў. Каб абслуговаць іх, тут вырашылі стварыць спецыяльную брыгаду. Наладзілі супрацоўніцтва і з сартытарнай службай, каб якасць вады буда гарантаваная.

Што датычыцца зносу старых дамоў, сёлета ў бюджэтах пярвічнага ўзроўню на гэта прадугледжаны

НОВЫ БЮДЖЭТНЫ ПАДЫХОД

У гэтым годзе ў Лёзненскім раёне Віцебскай вобласці ўласныя даходы бюджэту сельсаветаў склаў 70 працэнтаў. Для параўнання: летась гэты паказчык быў толькі 7,3 працэнта. Як жыць у новых умовах фінансавання раён у цэлым і канкрэтны сельсавет асобна?

— Такім чынам фінансуюцца палова кошту матэрыялаў, і на 100 працэнтаў — аплата працы беспрацоўных.

Вельмі добрымі знакам старшыня лічыць праўленне дзельной ініцыятывы сярэдземлякоў. Напрыклад, муж і жонка Аляксандра і Ніна Ніканавы свой дом выкарыстоўваюць у якасці турыстычнай сядзібы.

— І сажалку хочучы выкапаць. А які парадкак навялі на сваёй тэрыторыі і побач! Цяпер яшчэ дзве сям'і пажадалі займацца прыёмам турыстаў, — гаворыць старшыня Савета. — Канешне, падаткі за такую дзейнасць сімвалічныя. Энтузіястам трэба даць час на развіццё справы. Але ж невялікі пералічэнні ад аб'ектаў аградурызму — усё роўна папаўненне бюджэту.

Лёзненскі сельсавет па плошчы самы вялікі — 34 тысячы гектараў зямлі, ажно да мяжы з Расіяй цягнуцца. На тэрыторыі — 42 населеныя пункты. З 37 тысяч чалавек працаздольных толькі 1875. Калі старшыня расказваў пра сельскагаспадарчыя прадпрыемствы, шчыра радаваўся за поспехі і развіццё. Вось, напрыклад, «Адаменкі» — урадлівае сельскае сельскае Савета ўзрунены ў тым, што няма праблемы, якую Савет не можа вырашыць самастойна. Так і робяць. Напрыклад, у адным з населеных пунктах гадоў 15 таму будавалі дамы, а вось пытанне з забеспячэннем вады не вырашана. Каб знайсці вады, людзям прыходзілася за 400 метраў ісці. Праблему вырашылі проста — гаспадарка купіла трубу, пракалілі водарэчку. У іншай вёсцы не працавала каналізацыя, у выніку пакутавалі жыхары сямі двухкватэрных дамоў. Прыяздзілі туды розныя «камісіі»... Але праблему вырашылі мясцовыя камунальнікі.

Дробязяў пры папаўненні не бывае

Старшыня Лёзненскага сельскага Савета дэпутатаў Сяргей Балочін расказаў, што цяпер Савет даўдзецца толькі на 29,8 працэнта, а было — да 80. Як і ў цэлым па раёне, галоўны артыкул паўпаўнення — падаходны падатак, які складае 49 працэнтаў. Для параўнання: падатак з продажу — 10,8 працэнта, зямельны падатак — толькі 4,4 працэнта. За кошт добраахвотных ахвяраванняў грамадзян (а на сёлета запланавана сума ў памеры больш за 4,5 мільянаў рублёў) прыводзяць у парадак могілкі. Вырашылі, што з двара ў «агульны фонд» будучы збіраць грошы ў памеры 10 працэнтаў ад базавай велічынь. Усяго на тэрыторыі сельсавета 51 мова, у тым ліку — 24 вонкія пахаванні. Адно з апошніх па-свойму ўнікальнае, бо тут пахаваны толькі афіцэры — болей за 140, адзін з іх — Герой Саветаў Саюза.

— Добраўпарадкаванне мы праводзім і за кошт сродкаў цэнтры занятасці, — расказвае Сяргей Ягоравіч.

Усе пытанні — вырашалыя

Пакуль што на тэрыторыі сельсавета няма аграпрадукцыі, але сёлета іх будзе адразу тры — у Адаменках, Пушках і Стасеве. Старшыня Лёзненскага сельскага Савета ўзрунены ў тым, што няма праблемы, якую Савет не можа вырашыць самастойна. Так і робяць. Напрыклад, у адным з населеных пунктах гадоў 15 таму будавалі дамы, а вось пытанне з забеспячэннем вады не вырашана. Каб знайсці вады, людзям прыходзілася за 400 метраў ісці. Праблему вырашылі проста — гаспадарка купіла трубу, пракалілі водарэчку. У іншай вёсцы не працавала каналізацыя, у выніку пакутавалі жыхары сямі двухкватэрных дамоў. Прыяздзілі туды розныя «камісіі»... Але праблему вырашылі мясцовыя камунальнікі.

Аляксандр КУШНЯРЭВІЧ, старшыня Вульскага сельскага Савета дэпутатаў Лунінецкага раёна:

— Наш мінулагадні бюджэт склаў 110 мільянаў, 75 працэнтаў — датацыя. У гэтым годзе памер бюджэту — 120 мільянаў. З іх 40 працэнтаў — уласныя сродкі. У 2009-м мы плануем павялічыць іх долю да 60 працэнтаў: сёлета выдзелілі многа зямельных участкаў у арэнду — адпаведна арэндная плата будзе залічвацца на наш рахунак. Увогуле, у нас вельмі шмат людзей, хто бярэ зямельныя ўчасткі ў арэнду і ў пажыццёвае карыстанне. Менавіта дзякуючы падаткам на зямлю ў нас доволі высокі працэнт уласных сродкаў у параўнанні з іншымі сельсаветамі. Сёлета мы ўжо раздалі 135 гектараў зямлі ў арэнду, і гэта яшчэ не мяжа. Людзі зьяртаюцца да нас, мы вымушаны прасціць у раёна дадатковыя плошчы. І нам выдзяляюць зямлі. Ад раённага цэнтры мы знаходзімся ў 35 км, таму аўкцыёны не праводзім — у нас зямля запатрабавана для выдзеньня асабістай гаспадаркі (пад пасевы сельгаскультуры), а не для будаўніцтва.

На тэрыторыі сельсавета праводзіцца закуп ягад (чарніцы, клубніцы) і гародніны — збор падатку з нарыхтоўшчыкаў залічваецца на рахунак сельвыканкама. Адзначу, што сельгаспрадукцыя часта закупляецца грамадзяне Расіі, Грузіі, Азербайджана. Думаю, для іх можна было б увесці павышаны каэфіцыент на закуп.

Галіна ІВАНОВА, старшыня Маласітнянскага Савета дэпутатаў Полацкага раёна:

— На 2008 год наш бюджэт вызначаны ў памеры 92 мільянаў рублёў. Датацыя ў нас невялікая, не больш за 20 працэнтаў. Прычым, за апошнія гады яна значна не змянілася. Наша асноўная крыніца паўпаўнення — падаходны падатак (у нас чатыры лясніцтвы на тэрыторыі), плюс — падатак на нерухомасць, на зямлю, дзяржпошліна. Зямля наша не запатрабавана, мае самы нізкі бал ворыва. На ёй мы грошай не заробім. Шмат пустуючых участкаў. Малае Сітна знаходзіцца ў 56 км ад Полацка, а многія іншыя населеныя пункты сельсавета — яшчэ далей. Сельсавет багаты лясамі. Грыбы і ягады ў нас нарыхтоўваюцца доволі актыўна. Але збор з нарыхтоўшчыкаў ідзе напярэма ў раён. Аграпрадукцыя пакуль не развіваецца — у нас няма багатых людзей, якія маглі б укласці ў гэтую справу грошы.

Уладзімір АЛЯКСАНДРАЎ, старшыня Галубіцкага сельскага Савета дэпутатаў Петрыкаўскага раёна:

— Наш бюджэт сёлета складае каля 70 мільянаў рублёў. Памер датацыі амаль 70 працэнтаў. Я на пасадзе старшын 13 гадоў і магу адзначыць, што ўзровень датацыйнасці на працягу гэтага часу быў прыкладна аднолькавым. Падаходны падатак як крыніцу паўпаўнення бюджэту ў нас забралі, затое ўвёлі падатак з продажу, які стаў своеасаблівай кампенсацыяй. Ёсць яшчэ зямельны падатак, падатак на нерухомасць. Што тычыцца аўкцыёнаў, думаю, для нас гэта перспектывы накірунак. Мы — адзіны сельсавет у раёне, на тэрыторыі якога выстаўляюцца на продаж зямельныя ўчасткі (пачынаем з трох, ля ракі Прыпяць). Усяго «ў запасе» іх каля 29. Мы размясцілі аб'яву ў Інтэрнэце і ўжо атрымалі заяўкі ад жадаючых узяць уздзел. Шчыра кажучы, я не чакаў такой актыўнасці. Днямі патэлефанавалі хлопцы з Мінска, якія хацелі б паўдзельнічаць у аўкцыёне. Яны збіраюцца заняцца развіццём турызму (прырода ў нас прыгожая, аднак амаль увесь наш сельсавет размяшчаецца на тэрыторыі Нацыянальнага парку «Прыпяцкі»).

Карыстаюцца попытамі і пустуючыя дамы. За апошнія 12—15 месяцаў у мяне набылі 28 такіх пабудов, размешчаных на тэрыторыі сельсавета. Сёння ў цэнтральнай сядзібе ўжо не засталася ніводнага пустуючага дома, хоць жадаючыя набыць іх ёсць — у асноўным мінчане.

Марыя КЕРЫЧ, старшыня Сакаўшчынскага сельскага Савета дэпутатаў Валожынскага раёна:

— Бюджэт сельвыканкама на гэты год састаўляе 146,9 мільянаў рублёў. З іх 70 мільянаў выдаткоўваюцца на рамонт адміністрацыйнага будынка ў сувязі з адкрыццём у нас аграпрадукцыі. «Чысты» бюджэт складае 76,9 мільянаў рублёў. Уласныя сродкі не перавышаюць 25 працэнтаў, астатняе — датацыя. Нашы даходы — гэта дзяржпошліна, падатковыя плацяжы на зямлю (арэнда, зямельныя падаткі), на нерухомасць. Падаходны падатак ідзе адразу ў раён. Сёлета мы ўпершыню выстаўляем на аўкцыён два ўчасткі (у пасёлку Сакаўшчына) і былой пачатковай школы (у вёсцы Буні). Адзін з будынкаў месціцца на беразе рэчкі — там можна адкрыць аграпрадукцыю, у другім — арганізаваць вытворчае прадпрыемства. У пасёлку Сакаўшчына, дзе знаходзіцца зямельныя ўчасткі, ёсць водаправодныя сеткі, падведзены прыродны газ. Спалдзёнік, што аўкцыён прынясе нам прыбытак. Я працую старшынёй 4 гады, да гэтага 10 гадоў была сакратаром сельвыканкама. За гэты час памер датацыі сур'ёзна не змяняўся, мяняліся толькі даходныя артыкулы.

Кравяды ў нас прыгожыя, побач Налібоцкая пушча, Заходняя Бярэзіна. Аднак на тэрыторыі нашага сельсавета пакуль няма ніводнага аграпрадукцыі. Магчыма, у перспектыве гэтае становішча зменіцца.

Некалі ў сельвыканкамаў была такая даходная крыніца — самаабкладанне. Гэтыя грошы мы маглі выкарыстоўваць на добраўпарадкаванне тэрыторыі. Сёння можна збіраць добраахвотны ўносы грамадзян. Для гэтага патрэбны спецыяліст, бо грошы трэба правільна апрацоўваць, весці ўлік. Аднак у нашым раёне ў сельвыканкамах стаўку бухгалтара скарацілі. Цэнтралізаваная бухгалтэрыя цяпер знаходзіцца ў Валожыне. Гэта стварэе пэўныя цяжкасці, таму сёння добраахвотны ахвяраванні грамадзян мы не збіраем. Увогуле, сельвыканкамы павінны вучыцца самастойна зарабляць грошы. Нельга працаваць і жыць толькі за кошт кагосьці.

Людміла ВОЛЧАК, старшыня Лукскага сельскага Савета дэпутатаў Карэліцкага раёна:

— На гэты год бюджэт нашага сельвыканкама склаў 71 мільён рублёў. Аб'ём датацыі — 60 працэнтаў (46 мільянаў), прычым за апошнія гады яе памер павялічыўся. Летась нам залічвалася доля падаходнага падатку, цяпер яго ў наш бюджэт не ўключылі. Дадалі падатак з продажу, але асноўная доля паўпаўнення ўсё ж прыходзілася менавіта на падаходны. Засталася зямельны падатак з фізічных асобаў, падатак на нерухомасць і дзяржпошліна.

Аградурызм пакуль не развіваецца. На тэрыторыі сельсавета ёсць былая панская сядзіба. Некалі там тхосці паспрабавалі заняцца турызмам, ды не атрымалася. Побач з намі — Мірскі пассавет. Там актыўна развіваецца аградурызм, у выканкам паступаюць даходы ад аўкцыёнаў зямлі. А ў нас сельскія населеныя пункты ў баку ад цэнтры, попыту на зямлю ніякага. Мясцовае СВК штотгод здае па 5 кватэр сядзібнага тыпу. Праблема з жылём няма, таму мясцовыя жыхары не зацікаўлены ў набывцтэ участкаў. І немясяцовыя да нас не едуць. Задаць зямельныя ўчастак мы выставілі на продаж — ніхто не захацеў яго набыць.

Многія старшын выступваюць за стварэнне КУПаў пры сельвыканкамах. У нас няма такой патрэбы. Усе прысядзібныя ўчасткі апрацоўваюцца сіламі СВК. Ёсць яшчэ «прыватнікі», фермеры, якія таксама аказваюць аналагічныя паслугі. Пакуль што паменшыць узровень датацыйнасці ў нас не атрымаецца — калі не будзе ўведзены дадатковы мясцовы падатак ці збор.

Запісала Інга МІНДАЛЁВА.

АДКРЫТЫ ФОРУМ

НЕЛЬГА ЖЫЦЬ ЗА КОШТ КАГОСЬЦІ

Нягледзячы на прапанаваныя сельвыканкамам 16 даходных крыніц, пытанне папаўнення бюджэту пярвічнага ўзроўню за кошт уласных сродкаў пакуль застаецца адкрытым. Іх узровень датацыйнасці ў сярэднім па рэспубліцы складае 50 працэнтаў, а па Гомельскай і Мінскай дасягае 75—80 працэнтаў. Што перашкаджае сельвыканкамам паніжаць датацыйнасць і на якія змены ў гэтым плане можа спадзявацца ў перспектыве?

Аляксандр КУШНЯРЭВІЧ, старшыня Вульскага сельскага Савета дэпутатаў Лунінецкага раёна:

— Наш мінулагадні бюджэт склаў 110 мільянаў, 75 працэнтаў — датацыя. У гэтым годзе памер бюджэту — 120 мільянаў. З іх 40 працэнтаў — уласныя сродкі. У 2009-м мы плануем павялічыць іх долю да 60 працэнтаў: сёлета выдзелілі многа зямельных участкаў у арэнду — адпаведна арэндная плата будзе залічвацца на наш рахунак. Увогуле, у нас вельмі шмат людзей, хто бярэ зямельныя ўчасткі ў арэнду і ў пажыццёвае карыстанне. Менавіта дзякуючы падаткам на зямлю ў нас доволі высокі працэнт уласных сродкаў у параўнанні з іншымі сельсаветамі. Сёлета мы ўжо раздалі 135 гектараў зямлі ў арэнду, і гэта яшчэ не мяжа. Людзі зьяртаюцца да нас, мы вымушаны прасціць у раёна дадатковыя плошчы. І нам выдзяляюць зямлі. Ад раённага цэнтры мы знаходзімся ў 35 км, таму аўкцыёны не праводзім — у нас зямля запатрабавана для выдзеньня асабістай гаспадаркі (пад пасевы сельгаскультуры), а не для будаўніцтва.

На тэрыторыі сельсавета праводзіцца закуп ягад (чарніцы, клубніцы) і гародніны — збор падатку з нарыхтоўшчыкаў залічваецца на рахунак сельвыканкама. Адзначу, што сельгаспрадукцыя часта закупляецца грамадзяне Расіі, Грузіі, Азербайджана. Думаю, для іх можна было б увесці павышаны каэфіцыент на закуп.

Галіна ІВАНОВА, старшыня Маласітнянскага Савета дэпутатаў Полацкага раёна:

— На 2008 год наш бюджэт вызначаны ў памеры 92 мільянаў рублёў. Датацыя ў нас невялікая, не больш за 20 працэнтаў. Прычым, за апошнія гады яна значна не змянілася. Наша асноўная крыніца паўпаўнення — падаходны падатак (у нас чатыры лясніцтвы на тэрыторыі), плюс — падатак на нерухомасць, на зямлю, дзяржпошліна. Зямля наша не запатрабавана, мае самы нізкі бал ворыва. На ёй мы грошай не заробім. Шмат пустуючых участкаў. Малае Сітна знаходзіцца ў 56 км ад Полацка, а многія іншыя населеныя пункты сельсавета — яшчэ далей. Сельсавет багаты лясамі. Грыбы і ягады ў нас нарыхтоўваюцца доволі актыўна. Але збор з нарыхтоўшчыкаў ідзе напярэма ў раён. Аграпрадукцыя пакуль не развіваецца — у нас няма багатых людзей, якія маглі б укласці ў гэтую справу грошы.

Уладзімір АЛЯКСАНДРАЎ, старшыня Галубіцкага сельскага Савета дэпутатаў Петрыкаўскага раёна:

— Наш бюджэт сёлета складае каля 70 мільянаў рублёў. Памер датацыі амаль 70 працэнтаў. Я на пасадзе старшын 13 гадоў і магу адзначыць, што ўзровень датацыйнасці на працягу гэтага часу быў прыкладна аднолькавым. Падаходны падатак як крыніцу паўпаўнення бюджэту ў нас забралі, затое ўвёлі падатак з продажу, які стаў своеасаблівай кампенсацыяй. Ёсць яшчэ зямельны падатак, падатак на нерухомасць. Што тычыцца аўкцыёнаў, думаю, для нас гэта перспектывы накірунак. Мы —

СТЭРЭАТЫПЫ АДЫХОДЗЯЦЬ...

(Заканчэне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

Кожная група адказвае за работу і парадак на сваёй, даверанай, тэрыторыі, дзе бывае раз у квартал.

Мы увялі і яшчэ адну форму работы, якая, уключэнна, прыносіць вынікі. Гэта выязнае сесіі — абласнога Савета, раённых Саветаў і нават сельскіх... Яны даюць цудоўную магчымасць дэпутатам, кіраўнікам нiзавага звяна ўлады паслухаць людзей, «падпітацца» прапановамі з месцаў... А ў дзень дэпутата народныя выбарнікі ідуць непасрэдна да сваіх выбаршчыкаў, не змяняючы гэту форму работы на «прамую лінію» ці прыёмны дзень.

Уладзімір ПАНЦОХОЎ:

— У розных рагёнах рэспублікі мы маем прыклады цудоўнай работы, выдатны ініцыятывы. Але вельмі мала робім, каб гэту работу абгуляць, а вопыт распаўсюджаць. Я тут і сябе крыткую... Трэба, каб знаходзячы рацыянальнае зерне ў тым ці іншым раёне, сельсавеце, мы не толькі здзіўляліся ў і бланкіты запісаў, але і знаходзілі магчымасць такія прыклады тыражаваць і перадаваць адзін аднаму.

Аляксей СЦЕПАНЕНКА:

— Нядаўна даялося пабываць у Калінкавіцкім раёне. Расшэнем выканкама яны замацавалі за кожным сельсаветам 2—3 арганізацыі раёна. Цяпер, калі, скажам, сельскаму Савету патрэбны трактар ці машына, або неабходна нешта іншае, яго работнікі звяртаюцца да кіраўнікоў гэтых арганізацый, і тыя не сёння, дык заўтра пытанне вырашаюць. А на Магілёўшчыне ў мінулым годзе прывялі ў парадак усё могілкі. Яны ўзялі гэту «тэму» як асноўную і давалі яе да завяршэння.

Увогуле, паважання калегі, нам трэба разам — гэта не маё патрабаванне, а патрабаванне Прэзідэнта — змяніць свядомасць нашых раённых службаў, накіраваць іх на работу менавіта на нізавым узроўні... У нас пакуль што стэрэатыпы жывяюцца цяжка. Вось у Гомельскім раёне служба МНС дае распараджэнне старшыні сельскага Савета: кожны панядзелак да 10 гадзін раніцы прадстаўляць інфармацыю па такіх і такіх пытаннях. (Хоць аддзел МНС сам павінен гэтым займацца.) Добра, што старшыня сельскага Савета аказаўся кемлівым: адказаў, што ў яго кампетэнцыя збор такой інфармацыі не ўваходзіць... Але санстанцыя сельвыканкаму прадлісанне дае: прахрыраваць калодзежы!.. Спывіць свой імгэт, хларыўрыце самі. Неабходна, нарэшце, гэту «пірамідку» перавярнуць — каб усё службы працавалі там, дзе жывуць людзі, на нізавым узроўні. Няхай не нагрукваюць сельвыканкамы, не дасылаюць папярка, а едуць на месца і займаюцца справамі разам!

Уладзімір ПАНЦОХОЎ:

— Што мы ў Магілёўскай вобласці і зрабілі па асвятленні. Сёння кожны сельскі Савет выступае заказчыкам паслуг «Магілёўэнерга» і аплачвае зробленую ім работу. Такі падыход прыжыўся, і ніхто ні на каго не спрабуе нешта перакласці. Больш за тое — сельскія Саветы пачалі ўдасканальваць гэту работу ў плане ўсталявання светлавых рэле, ручнога кіравання, павелічэння ці памяншэння колькасці лампачак і г.д. Людзі ўключыліся ў працэс па эканоміі сродкаў, каб не траціць іх на «лішняе» асвятленне...

Але найбольшую колькасць нараканняў выклікала валявое, нават

жорсткае расшэне Магілёўскага аблвыканкама аб перадачы спецыялізаваным службам дарог і могілак. Сёння ўсе дарогі і высковыя вуліцы перададзены дарожнікам. І толькі ў аграгарадках і райцэнтрах іх абслугоўваюць жыллёва-камунальныя ўчасткі. Ніякіх дарог на баланс сельвыканкамаў няма і быць не можа. Боты павінен шыць шавец... Дарожнікі, безумоўна, былі не вельмі задаволены з гэтай нагоды. І іх зразумець можна — у бюджэце ніякіх сродкаў пад перададзеныя дарогі не закладзена. Але нядаўна адбылося пасяджэнне Саўміна, дзе разглядаліся пытанні бюджэту наступнага года. Актэнт быў зроблены і на дарогу — на тое, што іх трэба будаваць, што іх трэба ўтрымліваць... Але зноў жа: неабходна сельвыканкаму дарогу пачыніць — няхай заключае з ДРБУ дагавор (як у выпадку з энергетыкамі). За ўсе задавальненні трэба плаціць. З чаго? З тых сродкаў, якія за-

Неабходна, нарэшце, гэту «пірамідку» перавярнуць — каб усё службы працавалі там, дзе жывуць людзі, на нізавым узроўні.

кладзены ў бюджэт сельскага Савета, і з тых, якія можна зарабіць. А зарабіць Саветы Магілёўскай вобласці павіны 15 працэнтаў ад сумы бюджэтных сродкаў, запланаваных ім на 2008 год. Скажу, што на сённяшні дзень мы зарабілі ўжо 28 працэнтаў ад указанай сумы... Але падаходны падатак з фізічных асобаў, як гэта робіцца ў Віцебскай вобласці, у бюджэце сельсаветаў мы не пакідаем. Чаму? Сам па сабе швэцкі вопыт не падабаецца. Але ён прызначыў Указу № 21, дзе такая фінансавая крыніца пярвічнага бюджэту не прадлісанна.

Калі фінансісты дадуць нам «зьялёнае святло» і ўнесуць якія-небудзь дапаўненні ва Указ № 21, мы з задавальненнем пашырым пералік даходных крыніц пярвічнага бюджэту.

Святлана ГЕРАСІМОВІЧ:

— Самае галоўнае, усё пачалі думаць, як зарабіць грошы, пачалі варушыцца... Вось Валожынскі раён прыняў рашэнне ўсе ўнутрывысковыя вуліцы перадаць дарожнікам. У населеных пунктах Мінскай вобласці каля 6300 вуліц. Афіцыйна перададзена 300, плюс Валожынскі раён. Паэтапна, думаю, перададзім усё... Увогуле Указ № 21 даў велізарны штуршок для развіцця тэрыторыі. Толькі сёлета Саветы Мінскай вобласці зарабілі 34 мільярды рублёў. Канешне, на першыя месцы тут выходзяць раёны, набліжаныя да сталіцы, — Мінскі, Лагойскі, Дзяржынскі, Стаўбцоўскі, Смалявіцкі, дзе лвіная доля сродкаў зароблена дзякуючы продажу зямлі праз аукцыёны. Але і ў іншых раёнах пастаянна ўзнікаюцца гэтыя пытанні...

Мікалай ШЫШ, старшыня Смаргонскага раённага Савета дэпутатаў:

— Але сельвыканкама — гэта дзяржаўная ўстанова, а не гаспадарчая арганізацыя! Ён не павінен займацца ніякай гаспадарчай дзейнасцю. Некалі ў нас сельвыканкамы займаліся закупам малака, а потым адмовіліся ад гэтага. Навошта ўвогуле да тачайнаму сельсавету зарабляць грошы? Якая розніца, адуць ён іх возьме — заробіць сам ці атрымае з раённага бюджэту?

Аляксей СЦЕПАНЕНКА:

— Што датычыцца зарабляння грошай, я адназначна не падзяляю ваш пункт гледжання. Размова не ідзе пра гаспадарчую дзейнасць. Неабходна матывацыя — калі я старшыня сельскага Савета, дык павінен клапаціцца аб тым, каб людзі на маёй тэрыторыі як мага больш працавалі, каб яны былі занятыя на вытворчасці. Будуць занятыя — з'явіцца падыходны падатак. Гэта па-першае. Па-другое, старшыня пярвічнага звяна ўлады павінен быць зацікаўлены, каб на яго тэрыторыі адкрываліся новыя прадпрыемствы, развіваліся вытворчасці. Няхай там працуе 5, няхай 10 чалавек... Вось у Дворакім сельсавеце Лунінецкага раёна 198 коней, кожная 3-я сям'я мае трактар. Сёння аднаму ўчастак зарабілі, заўтра — другому, паслязаўтра — трэціму. Грошы ў кішэню пакалі. Але ж трэба і падаткі плаціць. Дык давайце мы будзем зацікаўленыя, каб гэтыя падаткі збіраць! А калі застанемся песімістамі, дык ніколі нічога не даб'ёмся.

Святлана ГЕРАСІМОВІЧ:

— Мы ствараем аграгарадкі. А што ж астатнія населеныя пункты? Безумоўна, трэба зацікавіць людзей на месцах. Неабходна, каб невялікая вытворчасць развівалася... Па-першае, хоць мінімальныя грошы застаюцца на тэрыторыі сельсавета. Па-другое, людзей, якія там жывуць і нікуды не хочучы ад'язджаць, таксама трэба заняць.

Ад гаспадарчай работы Саветы сапраўды ўжо вызваліюцца, але кантралюючыя функцыі і патрабавальнасць за імі ўсё ж застаюцца. І потым, старшыня Савета — гэта такая пасада, дзе не прадлісана, што і калі ты павінен рабіць. Трэба вучыцца самому прымаць рашэнні — іх ніхто не падкажа. І дзейнічаць як прадстаўніку ўлады, які праводзіць палітыку Прэзідэнта і ўрада. А калі старшыня хаваецца, прабачце, у кусты — лепш узяць свой партфель і пайсці.

Ірына ШЛЯХТН, старшыня Астравецкага раённага Савета дэпутатаў:

— Сёння мы ўсе знаходзімся ў адной дзяржаўнай лодцы і робім адну справу. Таму дамаўляюцца на месцах можна і патрэбна, у тым ліку і са старшынямі гаспадарак. Скажу, што сёння ў нас у раёне толькі на добраўпарадкаванне сельсаветаў закладзена 300 мільянаў рублёў, ёсць асобны артыкул на асвятленне. Мы ўвэлі дадатковыя стаўкі рабочых у аграгарадках — і калегі з Валожынскага раёна ўжо перанялі наш вопыт... Цяпер трэба думаць, як вырашаць праблему са стварэннем працоўных месцаў на вёсцы і ў малых гарадах.

Уладзімір ПАНЦОХОЎ:

— Шлях да поспеху ў нашай рабоце ляжыць праз дакладны ўзаемаадносны дзвюх галін улады: і прадстаўнічай, і выканаўчай. Але існуюць і іншыя шляхі. Ёсць такое мудрае выказванне: «Калі не я за сябе, дык ты за мяне? Калі я толькі за сябе, дык навоста я? І калі не цяпер, дык калі?». Думаю, гэтым усё сказана...

Аляксей СЦЕПАНЕНКА:

— Падводзячы вынікі сустрэчы, я хацеў бы пажадаць, каб кожны яшчэ раз крытычна паглядзеў на сваю работу. Сёння вам дадзены і правы, і магчымасці, таму і патрабавець з вас будучы жорстка. А значыць, неабходна па максімуму працаваць з Саветамі пярвічнага ўзроўня.

Наталля КАРПЕНКА.

ЗНОЎ ПРА «СНОЎ», або МІЛЬЁН ДОЛАРАЎ НА «САЦЫЯЛКУ»

Мяркуецца, што да 2010 года ў Мінскай вобласці будзе 325 аграгарадкаў, што дазволіць наладзіць належае абслугоўванне вясцоўцаў. Стварыць спрыяльныя ўмовы для працы і для жыцця, аднолькавыя для жыхароў сельскай мясцовасці і гараджан — менавіта на гэты і скіравана праграма адраджэння вёскі. Аднак наколькі паспяхова планы ўвасалюцца ў жыццё? Гэта вывяслялі ўдзельнікі XII сесіі Мінскага абласнога Савета дэпутатаў, што адбылася днямі ў Нясвіжскім раёне.

Месца, куды з'ехаліся народныя выбарнікі з усёй Міншчыны, шмат у чым адметнае. Нездарма ж старшыня Мінскага абласнога Савета дэпутатаў Святлана Герасімовіч акрэсліла чарговую сесію яшчэ як і вучобу. На Нясвіжчыне сапраўды было чаму павучыцца, паколькі пытанні адраджэння вёскі разглядаліся на прыкладзе вядомага агракомбіната «Сноў». Сельгаспрадпрыемства па праву з'яўляецца для многіх гаспадарак арыенцірам. Зараз лідар айчыннага аграрна-мысловага комплексу ніколі не губляе свайго ўзроўню, а паступальна нарочвае вытворчы патэнцыял. Па выніках мінулага года агракомбінат прызнаны лепшым у Беларусі па вытворчасці жыллагадоўчай прадукцыі — «Сноў» па-ранейшаму няма роўных. У чым скарэт такога поспеху? — У гаспадарцы створаны і эфектыўна дзейнічае замкнёны цыкл — ад поля да стала спажываюцца, — лічыць старшыня агракомбіната «Сноў» Мікалай Радаман. — Гэта вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі, яе перапрацоўка і рэалізацыя праз разгалінаваную сетку фірменнага гандлю.

У «Сноў» імкнучы да таго, каб укараняць найноўшыя тэхналогіі вытворчасці. Актыўна супрацоўнічаюць з вядучымі навуковымі ўстановамі рэспублікі, спецыялісты агракомбіната рэгулярна выезджаюць пераймаць перадавы вопыт за мяжу. Штогод на рэканструкцыю і будаўніцтва вытворчых аб'ектаў выдаткоўваюцца значныя сумы. Інакш нельга — неабходна не толькі падтрымліваць высокі ўзровень, але і актыўна рухацца наперад.

Разам з развіццём сучаснай вытворчасці яшчэ адзін з несумненных прыярытэтаў — сацыяльная сфера. Паводле слоў Мікалая Радамана, трэба стварыць усё ўмовы для належнага абслугоўвання вясцоўцаў. Дарэчы, працоўны

калектыў агракомбіната даволі вялікі — больш чым 1,5 тысячы чалавек. Трэцяя частка работнікаў — моладзь. У гаспадарцы даволі высокі заробкі: сёлета па выніках чатырох месяцаў памер аплаты працы ў «Сноў» склаў 847 тысяч рублёў. Гэта ў сярэднім. Зразумела, што асобныя атрымліваюць і больш, паколькі ўсё залежыць ад вытворчых паказчыкаў. Павялічваюцца аб'ёмы прадукцыі — павышаюцца і заробкі. Кожны на агракомбінаце цудоўна разумее такі падыход і імкнецца працаваць як мага лепш.

Узровень даходаў у работнікаў «Снова» даволі высокі, а значыць, ёсць магчымасці для таго, каб скарыстацца сучасным сэрвісам. Амаль уся асноўная інфраструктура была створана яшчэ ў савецкія часы. Аднак аб'екты ўдасоўна захавалі ў належным стане, перш за ўсё дзякуючы значным інвестыцыям на іх утрыманне. Як адначасна Мікалай Радаман, за мінулы год укладаны гаспадаркі ў сацыяльную сферу склалі больш чым мільён долараў. Значныя сродкі, аднак такія выдаткі заўсёды апраўданыя.

...Сяргей Малахев працуе заатэхнікам-селекцыянерам на жылёлагадоўчым комплексе «Сычы». У «Сноў» ўжо пяць гадоў. Нарадзіўся ў Баранавіцкім раёне, скончыў Беларускае сельскагаспадарчую акадэмію ў Горках і паехаў на год на практыку ў Германію. Там пасля пэўны час працаваў, аднак вярнуўся на радзіму і ўладкаваўся на працу ў агракомбінат. А мог бы застацца, паколькі выдатна ведае нямецкую мову, ды і спецыяліст ён добры. Сяргей кажа, што ўмовы тут не горшыя, чым за мяжой. Разам з сям'ёй Малахевы жыве ў камфартэльным кватэры, які выдзеліла гаспадарка. Жонка зараз у дэкрэтным водпуску, таму трэба імкнуцца зарабіць як мага больш, каб хапіла ўсім.

Жыллёвая праблема сярод работнікаў агракомбіната пакуль канчаткова не вырашана — у чарзе на атрыманне ўласнага «кутка» стаіць 64 чалавекі. У асноўным, зразумела, гэта маладыя спецыялісты, якія адносна нядаўна працуюць у гаспадарцы. Перш чым атрымаць кватэру з усімі выгодамі, трэба вытрымаць пэўны выпрабавальны тэрмін. Некаторы час маладыя сем'і жывуць у спецыяльных інтэрнатах — так званых «маласямейках». І толькі ў тым выпадку, калі чалавек правяў сябе з лепшага боку, зарэкамендаваў як надзейнай работнік, выдзяляецца камфартэльная жыллё. Кожны год гаспадарка ўзводзіць па 6—8 домікаў. Акрамя таго, пастаянна праводзіцца рэканструкцыя шматкватэрных будынкаў. Дарэчы, жыллё ў Сноўе карыстаецца вялікім попытам — аднапакаёвая кватэра на пятым паверсе

КАМУ І КОЛЬКІ

(Заканчэне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

Зямля не толькі нерухомасць

Чавускі раён — тыповая сельскагаспадарчы. Прынамсі, у пераважнай большасці мясцовых жыхароў ёсць прыватныя ўчасткі. І ў той жа час гэтыя ўчасткі апрацоўваюцца далёка не заўсёды. І ў тым ліку — зямлянікам на адрасную падтрымку.

— У такіх выпадках таксама ёсць усё падставы меркаваць, што прэтэндэнт на адрасную выплату выкарыстоўвае ўласныя магчымасці не да канца, — працягвае Галіна Паўлюкоўская. — І, як вынік, прымаецца таксама «кампрамісны варыянт» — прызначыць дапамогу на той жа адзін месяц, а надалей параіць, каб сям'я прыкладвала большыя намаганні для ўладкавання свайго дабрабыту.

Да слова, варта заўважыць, што продаж зямлі, парасят, бульбы і іншай сельгаспрадукцыі лічыцца даходам і прымаецца пад увагу пры вызначэнні памераў адраснай падтрымкі. Затое не бярэцца ў разлік здадзенае малако — адпаведна, «дэклараваць» яго ў даходах не трэба.

Два варыянты — адзін выбар

Яшчэ адной асаблівасцю раёна з'яўляецца невялікая адлегласць ад

Магілёва. І традыцыйна сезонная «міграцыя» насельніцтва ў абодвух напрамках. Ці ёсць тут верагоднасць таго, што маламэйны грамадзянін атрымае адрасную сацыяльную дапамогу і ў раёне, і ў абласным цэнтры адначасова?

— Жыхару Магілёва, які прыязджае да нас на лета, прызначаць адрасную сацыяльную дапамогу сапраўды можна, але толькі пры ўмове часовай рэгістрацыі на тэрыторыі Чавускага раёна, — тлумачыць Галіна Паўлюкоўская. — Таму прызначэнне адраснай дапамогі ў двух месцах адначасова выключаецца. Тым больш, што перад прыняццем канчатковага рашэння мы абавязкова звязваемся з сацыяльнымі службамаі абласнога цэнтру.

Справа...

маці-адзіночак

Адной з няпростых праблем аказваецца «пошук» тых, хто можа разлічвацца на адрасную сацыяльную дапамогу. Гэта датычыцца і тых жа небагатых працаздольных грамадзян, і шматдзетных сем'яў, і састарэлых і інвалідаў з пенсіямі ніжэй за бюджэтны пражытковы мінімум. Не ўзнікае вялікіх пытанняў хіба што з адзінкімаі маці. Але яны — тэма для асобнай гаворкі. Справа ў тым, што часта адзінокая маці мае грамадзян-

скага мужа. А ў сваю чаргу муж выезджае на часовае заробкі ў Расію і прывозіць адтуль суму някельска грошы.

— Вельмі добра, што цяпер права прымаць рашэнне наконт складу сям'і атрымалі раённыя камісіі па адраснай сацыяльнай дапамоце, — лічыць Галіна Паўлюкоўская. — Камісія, у якую ўваходзяць прадстаўнікі сацыяльнай і юрыдычнай службы, балніцы, дэпутаты райсавета, Беларускага саюза жанчын, можа выехаць на месца, паглядзець, што ёсць у доме, пагутрыцца са старшынёй сельсавета, суседзямі, пацікавіцца, якое імя па бацьку пастаўлена ў пасведчаннях аб нараджэнні дзяцей, і ў рэшце рэшт, высветліць, выдучу «неафіцыйна» муж і жонка агульную гаспадарку ці не. І ўжо ў залежнасці ад гэтага зрабіць выснову, наколькі неабходна такой сям'і падтрымка.

Між тым, нагадвае Галіна Паўлюкоўская, паведамліць рэальныя звесткі аб сабе і ўсіх сваіх даходах сям'я прэтэндэнтаў на адрасную выплату павінна сама. У адваротным выпадку можна будзе канстатаваць утойванне фактаў з усімі непрыемнымі наступствамі — пазбаўленнем права на дапамогу раз і назаўсёды.

Сяргей ГРЫБ.

Чавускі раён.

СЯМЕЙНЫ БІЗНЭС ЛУК'ЯНАВЫХ

Пра індывідуальнага прадпрымальніка Лук'янава пачуў ад дэпутата Пліскага сельскага Савета і Смалявіцкага райсавета дэпутатаў, дырэктара раённага філіяла Мінаблпаліва Аляксандра Лашука. Па яго словах, гэта надзейны партнёр, з якім зручна і выгадна мець справы як мясцовай уладзе, так і дзяржаўным прадпрыемствам і ўстановам. Агульная зацікаўленасць якраз і ёсць тая аснова, якая лепш за ўсялякія паперы і паставоны аб'ядноўвае інтарэсы прыватніка і намаганні мясцовай улады.

ІП «Лук'янаў» — прадпрыемства сямейнае. Тут працуюць муж і жонка Лук'янавы, іх сыны Аляксей і Віталь. Дапамагаюць па меры магчымасці нявесткі. Хоць афіцыйным індывідуальным прадпрымальнікам з'яўляецца сын, але яны не здолелі, галоўную скрыпку ў выдзелены справу іграе маткі, Ірына Пятроўна. Бізнэс-вумен, як сёння гаворыцца. Яна і выканаўчы дырэктар, і эканаміст, і бухгалтар, і менеджар па збыце, і спецыяліст па сувязях з рознымі арганізацыямі, у тым ліку і са СМІ. Менавіта Ірына Пятроўна куріруе стасункі фірмы з арганізмамя мясцовай улады. А яны апошнім часам даволі інтэнсіўныя.

Вытворчасцю жалезабетонных вырабаў Лук'янавы заняліся больш за пяць гадоў таму. Тады пачаў расці попыт на розныя элементы ўпрыгожвання сядзібаў і вуліц: дэкарватыўную агароджу, тратуарную плітку,

так званыя вырабы малых архітэктурных формаў — вазы для кветак, урны, лаўкі, траўніцы і г. д. Лук'янавы арандавалі невялікі ўчастак на Смалявіцкім заводзе жалезабетонных вырабаў і наладзілі выпуск секцый агароджы з бетону. Неўзабаве паступіў і буйны заказ ад райвыканкама на яе выраб — амаль тры кіламетры. Праўда, выкананне заказа трэба было ў вельмі сціплым тэрмінах. У Смалявічах актыўна рыхталіся да правядзення Дажынак, і ўлады былі заклочаны добраўпарадкаваннем плошчэй і вуліц горада. Тады Лук'янавы цесна працавалі з мясцовымі РБУ і ЖКФ.

Вопыт узаемадзеяння дзяржаўных структур і прыватнага прадпрыемства атрымаўся ўдалым. Адзін з першых заказчыкаў і партнёраў Лук'янавых — Пліскі сельскі Савет, які даўно і мэтанакіравана займаецца добраўпарадкаваннем пасёлка і вё-

сак. Невыпадкава сельсавет прызнаў пераможцам раённага спаборніцтва па выніках 2007 года ў вызначэнні пытаньня жыццезабеспячэння насельніцтва. Яго старшыня Аляксандр Ляхоўскі гаворыць, што супрацоўнічаць з Лук'янавымі лёгка, няма праблем. Свае абавязальнасці яны выконваюць бездакорна і якасна. Аляксандр Ляхоўскі адзначае, што ў Лук'янавых ён не заўважыў імкнення, што называецца, набыць сабе цану: завысіць расцінкі на сваю прадукцыю, як бы між іншым падсунуць не зусім якасныя вырабы і г. д. Карацей кажучы, зрабіць менш, а атрымаць больш, чым, дарэчы, грашаць некаторыя прадпрымальнікі. Наадварот, Лук'янавы разумеюць каванне фінансавая становішча сельсаветаў, не супраць меры магчымасці аказваць дапамогу і без аплаты.

У сваю чаргу, Лук'янавых задавальняе абавязковасць кіраўнікоў органаў мясцовай улады, жаданне пайсці на сустрэчку. Такім чынам, за некалькі гадоў у прадпрымальнікаў склаўся дзелавы і даверальныя адносіны з большасцю сельскіх Саветаў раёна. Сярод важных сумесных спраў — работа па добраўпарадкаванні вясковых могілак. Падчас рэалізацыі гэтых праектаў Аляксандр Лашук і пазнаёміўся з Лук'янавымі. Як ні дзіў-

на, іх прадпрыемства і філіял Мінаблпаліва аказаліся роднаснымі. Цудоўным чынам інтарэсы дзяржаўнага і прыватнага прадпрыемства супалі.

Тут неабходна невялікае тлумачэнне. Цяпер у арганізацыі Мінаблпаліва «мёртвы» сезон. Патрэба вясцоўцаў у дровах і брыкеце вясной і летам мінімальна, філіял на гэты перыяд ад традыцыйна застаецца амаль без заказаў. А зарплата, падаткі і іншыя плацяжы ніхто не адмяняў.

І цяжка сказаць, як бы сёння выходзіў з сітуацыі Аляксандр Лашук, калі б не заняўся ўшчыльнаму паслугамі для насельніцтва. Ён арганізаваў расбіліць драўніны, выбраў нескладаныя секцыі агароджы са штыкетнікамі. І з гэтым патрапіў у самае ярыльча. Бо ў краіне актыўна ўзяліся за добраўпарадкаванне тэрыторыі вёсак і пасёлкаў, што пасадзейнічала росту попыту на паслугі і няпроефіцыйную прадукцыю філіяла.

Аднойчы Лук'янавы і Лашук дамовіліся аб'яднаць свае камплектуючыя ў канчатковым вырабе. Лук'янавы пастаўляюць бетонныя слупкі і ніжнюю плітку, а філіял — секцыі са штыкетні-

ка. Такое спалучэнне бетону і дрэва робіць агароджу больш прыкраснай і прыгожай, а галоўнае, трывалай. Акрамя знешніх пераваг, такія канструкцыі дазваляюць больш рацыянальна выкарыстоўваць дзяржаўныя сродкі — пасля своечасовай афарбоўкі яны служаць больш доўга, чым звычайны штыкетнік на драўляных слупках. Здавалася б, простая рэч... Але каб вы-

У Смалявіцкім раёне няма ніводнага пратэрмінаванага дагавора, падпісанага ўладай. А вось бюджэты іншых раёнаў, бывае, цягнуць з аплатай і год, і два...

ядноўвае прадпрымальнікаў са сваімі заказчыкамі.

Ірына Лук'янава расказвае, як пры абмеркаванні праекта па добраўпарадкаванні могілак адной з вёсак Драчкаўскага сельсавета яго старшыня Яўген Апаціч між іншым паведаміў, што летася вучні школы знайшлі невядомае пахаванне савецкага воіна, які загінуў падчас вайны. За размовы дамовіліся разам прывесці ў парадак мясцовы помнік.

Лук'янавы са свайго боку абцялі пастаўляць на бязвыплатнай аснове чатыры вялікія вазы. Са старшынёй Ускаўскага сельскага Савета Уладзімірам Люткоў у прадпрымальнікаў таксама поўнае ўзаемазруменне. Там сямейнае прадпрыемства правялі сябе падчас добраўпарадкавання аграгарадкаў ў вёсцы Куркува, школы і дзіцячага садка ў пасёлку Усж.

«МАЙЖЫКІ ВЕ ЦІНАМІ»

Сусветнае падаражэнне прадуктаў харчавання будзе працягвацца?..

За апошнія гады мы адвыклі ад таго росту цэнаў, які назіраўся напрыканцы 2007 года, а сёлета працягваецца. Нагадаем, што летась істотны «знос» у прырост інфляцыі ў чвэрцёрным квартале зрабілі цэны на мясную, малочную прадукцыю і алей. Сёлета сітуацыя з інфляцыяй у Беларусі таксама застаецца напружанай: за чатыры месяцы яна склала 5,3 працента. Што датычыцца фактараў, якія разганялі летась інфляцыю, то яны і сёння на слыху: цэны на сельскагаспадарчую прадукцыю на сусветным рынку толькі растуць. У такім выпадку, якіх «сюрпризаў» з цэнамі нам чакаць далей? Як паўплываюць тэндэнцыі на сусветных харчовых рынках на рынак Беларусі? З гэтымі і іншымі пытаннямі мы паспрабавалі разабрацца з дапамогай дырэктара Інстытута эканомікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Пятра НІКІЦЕНКІ.

Чаму расце інфляцыя?

Як лічыць Пётр Георгіевіч, у гэтым годзе фактычныя паказчыкі сведчаць пра тое, што існуе вялікая верагоднасць выхату да канца года за рамкі прагнозага паказчыка па інфляцыі ў 6–8 працэнтаў. За студзень — красавік цэны на спажывецкія тавары выраслі на 5,3 працэнта (да ўзроўню снежня 2007), а цэны вытворцаў прамысловых прадукцый — на 4,5 працэнта. Рост жа інфляцыі, падкрэслівае Пётр Нікіценка, правакочуе многія фактары.

— Па-першае, гэта пазатнае павелічэнне цэнаў на рэсурсы, што вядзе да росту выдаткаў прадпрыемстваў і ў сувязі з гэтым да павышэння цэнаў на прадукцыю, якую выпускаюць нацыянальныя вытворцы, — гаворыць ён. — Акрамя таго, прычыны павышэння цэнаў — рост у свеце непрадукцыйных расходаў на ўтрыманне і развіццё ваенна-прамысловых, сільваў, кантрольных і іншых бюракратычных сістэм разам з амерыканскай дэларэцыяй сусветнай эканомікі. Таксама ўплывае на сітуацыю і высокі ўзровень інфляцыі ў краінах-суседках, які прыводзіць да імпульсу інфляцыі як выніку выраўноўвання адносных цэнаў. І, зразумела ж, рост цэнаў на сусветных рынках на харчовыя і іншыя тавары. Гэта вядзе да адпаведнага росту цэнаў імпарта гэтых тавараў.

Асабліва ўплыву на інфляцыйныя працэсы аказвае грашовая-кредытная палітыка, прыток замежных займаў, валюты, таму што ўвоз краінай валюты і скупка яе цэнтральным банкам павялічвае інфляцыйны

спрыяе павышэнню цэнаў, стала пашырэнне вытворчасці і выкарыстання біяпалава.

З 1990-га па 2005 год спажыванне зерня ў свеце вырасла на 21 млн тон у год у асноўным па прычыне павелічэння колькасці насельніцтва. Затым быў істотны поплы на зерне ў ЗША для яго перапрацоўкі на этанол. Калі ў 2006 годзе поплы складалі 54 млн тон, то летась ён павялічыўся да 81 млн тон. Зараз будуюцца 62 заводы па вытворчасці этанолу. Калі да канца гэтага года 80 працэнтаў згаданых прадпрыемстваў запрацуюць, патрэбы ў зерні для атрымання аўтамабільнага паліва ўзрастуць

Сусветныя цэны на харчаванне да 2010 года могуць знізіцца толькі пры нейтралізаванні інфляцыйных фактараў і адмове ад вытворчасці біялагічных відаў паліва ва ўсім свеце.

да 114 млн тон (28 працэнтаў усяго м'яркуемага ўраджаю зерня ў Злучаных Штатах). Гэта прывяло да структурных змяненняў ворыва ў ЗША — скарачэння пасяўных плошчаў харчовага зерня на карысць кукурузы і рапсу.

Расціць цэны і на іншыя сельскагаспадарчыя культуры. Пшаніца падаражала на 130 працэнтаў, соя — на 90, рыс — на 80, кукуруза — на 35 працэнтаў. Як вынік, выраслі цэны на тавары, што вырабляюцца на аснове гэтых прадуктаў, — хлеб, макарону, мукі і т.п. Выраслі цэны на свініну, птушку, ялавічыну, маляко, яйкі. За 2007 год у ЗША маляко ў сярэднім падаражала на 29 працэнтаў, яйка курныя — на 36. У Кітаі ўклад росту цэнаў на харчаванне ў агульны індэкс спажывецкіх цэнаў складае 89 працэнтаў, у краінах еўразоны — 53 праценты.

Тэндэнцыі на сусветных харчовых рынках уплываюць і на рынак Беларусі. Цэны на харчаванне будуць закупачныя цэны на малако і мяса. У нашай краіне цэны на харчаванне выраслі за мінулы год на

«Спрыяльная» кан'юнктура

Як мяркуе Пётр Нікіценка, Беларусь можа выкарыстаць «спрыяльную» кан'юнктуру на знешніх рынках і павялічыць аб'ём экспарту харчовай прадукцыі. Так, перспектывы можна бачыць у экспарт зерневых культур. Буракі і кукуруза — базавыя сярывана для вытворчасці этанолу. Пры гэтым, лічыць ён, рост экспарту не павінен рабіцца ва ўрон унутраным пагэтрабам эканомікі, улічваючы, што гэтая галіна для краіны датацыйная. Неабходна павялічыць эфектыўнасць працы аграпрамысловага сектара за кошт павышэння ўраджайнасці культуры, палепшэння тэхнічнага аснашчэння сельскагаспадарчымі ўстаноўкамі, рэзерваў пасаўных плошчаў.

— Найбольшы попыт на беларускія прадукты харчавання прад'яўляе Расія, — канстатуе Пётр Георгіевіч. — Аднак тут неабходна праводзіць эфектыўную палітыку па прамых продажах прадукцыі беларускіх вытворцаў непасрэдна ў расійскія рэгіёны, а не праз пасрэдніцкія структуры Масквы і Санкт-Пецярбурга. Беларуская

прадукцыя карыстаецца попытам і ў краінах ЕС. Знешні гандаль нашай рэспублікі харчовымі таварамі летась характарызуецца ростам велічыні стаюнагага саляда. Пры гэтым павышэнне вартасных аб'ёмаў вывазу харчовых тавараў над іх увозам адбылося ў асноўным за кошт росту экспартных паставак малочнай прадукцыі: малака і вяршкоў згушчонай і сухай, сыроў і тварагу, сметанкавага масла. Мэтазгодна ўдзяляць увагу развіццю іншых відаў экспертнай прадукцыі.

Цэны: істотнага зніжэння не прадбачыцца

Сусветныя цэны на харчаванне да 2010 года могуць знізіцца толькі пры нейтралізаванні інфляцыйных фактараў і адмове ад вытворчасці біялагічных відаў паліва ва ўсім свеце, упэўнены Пётр Нікіценка. Калі асноўныя краіны-вытворцы біяпалава і біядызеля адмовіцца ад іх, то ўжо праз 2 гады сусветныя цэны на кукурузу знізіцца на 20 працэнтаў, на пшаніцу — на 8–10, у цукар — на 12 працэнтаў. Аднак, улічваючы тэндэнцыю росту мікрапрадуктаў «мафізнага кошту» нафтавага і ядзернага паліва, прыняццё такога рашэння праблематычнае.

— Цэнавая карэкцыя ў бок зніжэння можа адбыцца, калі павялічэння аб'ёмы вытворчасці зерневых запасаў, што намясціцца, — зазначае Пётр Нікіценка. — Сёлетня пасяўныя плошчы пад фураж і харчовую пшаніцу павялічыцца на 2 праценты. Агульны ж аб'ём прыросту зерневых, што чакаецца, складае 630–645 млн тон. Пры спрыяльных умовах надвор'я трэба чакаць росту сусветнай вытворчасці зерневых на 5–10 працэнтаў. На столькі ж павялічэння і сусветныя запасы, у першую чаргу, за кошт накопленых летась зерневых рэзерваў ЗША. У Расіі плошча пасяўных вырасце з 45 млн да 48,5 млн гектараў, а чакаемы ўраджай складае 85–90 млн тон, што на 3–7 больш за ўраджай 2007 года.

Аднак, гаворыць эксперт, весці гутарку аб пераадапленні крызіснай сітуацыі заўчасна. Цэны не апсцяжыцца ніжэй ўзроўню пачатку мінулага года. Дынаміка вытворчасці харчавання адстае ад росту спажывання: попыт на харчовую пшаніцу павялічваецца ў краінах, якія развіваюцца, а на фуражнае зерне — ва ўсім свеце. Значыць, істотнага зніжэння цэнаў на харчовыя тавары ў бліжэйшы час не адбудзецца.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

Крымінал

Адзін сядзеў, другі таксама...

У Баранавіцкі ГАУС звярнуўся беспрацоўны і паскардзіўся на другога беспрацоўнага. Маўляў, той яго пабіў, а затым з невядомым вывелі за горад. Прымаючы сілу, яны патрабавалі 3 тысячы долараў. Цікава, што пацярпелы ўжо адсядзеў у турме за рабаванне, а вымагальнік — за разбой.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

Простая мова

ПАД УРАЖАННЕМ

І зноў, што бачу...
Раніца. Тралейбус. Нават вольнае месца, каб сесці, дастаць з сумкі кнігу і...
 Разгарнуць яе яшчэ паспела, пачытаць — не: на чарговым прыпынку цётку ў салон прынесла. З вазком, з паміраючымі расадамі. І загорнула ж яна, як быццам, а бяды нарабіла... «Да осторожней вы!... Все брюки испачкали!» — узвіўся побач малады мужчына. «Едце в такси, если вы их так бережете!», — кінула ў адказ цётка. «Товарищи, не надо конфликтовать! — звярнулася да іх хвалюча кабетка з парадняга сядзення. Але «бакі» яе, на халь не пацалі». «...«Это вам, с багажом, в такси надо ездить! Нет, попрыщывали — на халыву, в троллейбусе, лишь бы не платить!» — агрызавіся пакрыўджаны. «Мужчина, — папрасіла яго «міратворца, — берегите свое достоинство!». Не маўчала і кабетка з расадамі: «А вы получите 300 тысяч... — даводзіла яна мужыку, — и месяц проживите. В Минск... Я посмотрю, за что вы заплатите!». «А без денег — нефит разъезжать! Дома сидите!» — не суміаўся запэкаць. «Ага...». «И что я дома высижу? Дырку в штанах?!», — гнула дачніца. «Свои штаны вам, значит, жалко?! — працягваў мужчына. — А мой — можно пачкать и врать!». «Товарищи, не теряйте свой нравственный облик!» — прасіла «дыпламатка»...

Люд у салоне маўчаў — люд у салоне слухаў.
 І, мусіць жа, згаджаўся?.. Хто — з мужчынам у запэкачых (зранку!) светлых штанах, хто — з жанчынай, што ехала кудысь са сваёй расадамі, а хто — з «міратворцай», якая (мяркуючы па мове) так добра помніла заклікі ЦК КПСС да 1 Мая.

На гатовы?

У знаёмцаў абнова — машыну купілі. Можна сказаць, нарэшце. Бо перад гэтым доўга збіралі грошы, доўга вывучалі каталогі-райтынгі і ўмовы kredyтавання, доўга прыглядзіліся, раіліся, а непасрэдна перад купляй месяцы са тры ездзілі па сталічных аўтасалонах — то ўсёй сям'ёй, то «дзяўчаты» ўдзвігалі.
 Што, казвалі, нават цікавей, бо пачуўшы, што ў іх (маме 37, дацэ — 15) — загарадны дом, а таму аўтамабіль ім патрэбны поўнаправава, адна, бо з дзяцей... І горада пастава, і пагляд, і ледзь крануць лівоную «вожы», а ўжо «прыкід»... Сябававу б і любававуся, як кажуць, калі б не падліты цягнік. І калі б той прыгажун, распіваўся слабым, не ламану наперад, не сеў...
 ...Што, магчыма, цікава, сядзелі ў вагоне і іншыя — мужчыны, дзеці. Але іх хамства было... прывычным. І зусім не блючым.
 (З той жа «оперы»... Судэцка леватась зячэм чароўнага. Маўляў, чалавек дацэ трапіўся — хоць да рана прылажы: дабрэны, уважлівы, што ні папрасі, у адказ: «Да не вопро. Будет сделано».

Усё ён абядаў.
 Не зрабіў — нічога).

...Што горай за ўкус змяі

Кожнаму сваё. У тым ліку і Захапленне. Ну, узяць хоць бы Фадзеўну. Усё жыццё на золку ўстава, штодзень, лічы, завозіла цеста, казала, што дачушкі ў яе любяць піражкі з тварогом, сынкі — з мясам, мужык з капустай... А яна — найбольш — любіць дагладжыць: наляпіць, наляпіць і, а потым — паглядзець, які жа хораша ядуць...
 Адмыслова яна гатавала (не толькі піражкі): дзеці і малымі «ад-

ГАРАНТЫ МАЛАДЫМ СПЕЦЫЯЛІСТАМ

Мой сын скончыў сярэдняю спецыяльную навучальную ўстанову з граматай за добрую вучобу і выдатнай характарыстыкай. Па размеркаванні ён трапіў у адзін з гарадоў Мінскай вобласці. Я суправаджала яго на работу. Пры ўладкаванні нам абяцалі, што яго забяспечаць жыллём ў горадзе ў інтэрнаце, прапішучь там, дадуць мататык. Аднак на справе ўсё аказалася інакш. Жыллё далі за горадам на адлегласці 5–6 кіламетраў ад канторы, мататыкнам, забяспечылі, а транспартная сувязь таксама, што ён не можа своечасова трапіць на работу, за што атрымлівае спаганні. У выніку такіх адносін карды там не трымаюцца, кожны год даводзіцца пісаць заяўкі на выпускніку. Я не называю сваё спраўднае прызвічча і месца прыцы сына з мэтай не нашкодзіць яму. Хацелася б толькі ведаць, што робіцца, каб палепшыць быт тых, хто пачынае сваю працоўную дзейнасць.

Іванова С.

Алена ДЗЕВОЙНА

Парадак працаўладкавання і гаранты для маладых спецыялістаў прадугледжаны зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 10.12.2007 г. № 1702 Палажэннем аб размеркаванні выпускнікоў устаноў адукацыі, якія атрымалі професійна-тэхнічную, сярэдняю спецыяльную ці вышэйшую адукацыю.

Згодна з пунктам 30 Палажэння наймальнік абавязаны прыняць на работу маладога спецыяліста, які прыбыў па накіраванні, і забяспечыць умовы, якія ўказаны ў пасведчанні аб накіраванні на работу. Які правіла, у пасведчанні ўказваюцца толькі звесткі аб тым, па якой спецыяльнасці малады спецыяліст скончыў навучанне і для работы на якой пасадзе, прафесіі, кваліфікацыі ён накіраваны. Аднак, калі малады спецыяліст і наймальнік прышлі да пагаднення наконт забяспячэння жыллём, службовага транспарту і інш., то пры заключэнні працоўнага дагавора (кантракта) гэтыя ўмовы мэтазгодна ў яго ўключыць. Пры невыкананні наймальнікам абяцанняў, замацаваных у працоўным дагаворы (кантракце), або калектыўнага дагавора, малады спецыяліст мае права патрабаваць звольнення на артыкуле 41 Працоўнага кодэкса ў сувязі з парушэннем наймальнікам заканадаўства аб працы, калектыўнага ці працоўнага дагавора (п. 36 Палажэння) і зварнуцца па ўстаноў адукацыі ў тэрмін не больш за адзін месяц з моманту даты вываду аб самастойным працаўладкаванні даведкі аб накіраванні на работу ў спецыяльнасці пры прыёме на работу выпускнікоў дзяржаўных устаноў адукацыі ці працягну аднаго года пасля атрымання професійна-тэхнічнай адукацыі, двух гадоў — пасля атрымання сярэдняй спецыяльнай ці вышэйшай адукацыі, якія прыступілі да работы па размеркаванні не па месцы жыхарства бацькоў або ў раёнах, пацярпелых ад катастрофы на ЧАЭС, незалежна ад месца жыхарства бацькоў, у арганізацыях, фінансуюмых з бюджэту, ваенскіх часц, арганізац унутраных спраў, арганізац і падраздзяленняў па надзвычайных сітуацыях, арганізацый спалучэньцвай кааперацыі і сельскагаспадарчых арганізацый маюць права на атрыманне льготнага Kredyтавання ў АСБ «Беларусбанк» на працягу

двух гадоў пасля заканчэння ўстаноў адукацыі на набывццё хатняй маёмасці.

Паставанай Савета Міністраў ад 31.08.2000 г. № 1359 ўстаноўлена, што маладым спецыялістам з сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі, якія прыбылі на работу па накіраванні ў сельскагаспадарчыя арганізацыі, на працягу першых двух гадоў работы робяцца даплата да іх заробатнай платы ў памеры адной тарыфнай стаўкі першага разраду, устаноўленай ўрадам для работнікаў бюджэтных сфер.

У мэтах падтрымкі лепшых выпускнікоў, а таксама ў падтрымку маладых талентаў таксама прыняты шэраг нарматыўных актаў.

Так, згодна з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 20.11.1996 г. № 477, маладым спецыялістам — выпускнікам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, якія скончылі вучобу з адзнакай, атрымалі ступень бакалаўра або магістра і працуюць па персанальным размеркаванні ва ўстановах і арганізацыях бюджэтных сфер, тарыфная стаўкі (аклады) у першыя 5 гадоў работы павышаюцца на 10 працэнтаў.

Згодна з паставанай Савета Міністраў ад 17.01.1997 г. № 6 (са змяненнямі і дапаўненнямі) выпускнікам выдучых універсітэтаў краіны, якія скончылі вучобу з адзнакай або атрымалі ступень бакалаўра (магістра) і працуюць па размеркаванні ва ўстановах і арганізацыях бюджэтных сфер, тарыфная стаўкі (аклады) павышаюцца на 10 працэнтаў (на працягу двух гадоў).

Згодна з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 14.06.2007 № 273 з 1.09.2007 г. на працягу двух гадоў з моманту заключэння працоўнага дагавора (кантракта): тарыфная стаўкі (аклады) маладых спецыялістаў з вышэйшай адукацыі з ліку асобаў, атрымаўшых у перыяд навучання ў ВНУ заахованні спецыяльных фондаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па сацыяльнай падтрымцы адораных вучняў і студэнтаў, а таксама па падтрымцы таленавітай моладзі і прынятых на работу па накіраванні гэтаў устаноў у арганізацыі, фінансуюмыя з бюджэту, павышаюцца на 15 працэнтаў;

маладым спецыялістам з вышэйшай медыцынскай (фармацэўтычнай) адукацыяй, працуючым па накіраванні ўстаноў адукацыі (пасля праходжання стажыроўкі) у дзяржаўных арганізацыях аховы здароўя, фінансуюмыя з бюджэту, ажыццяўляюцца шотмесячныя даплаты ў памеры адной тарыфнай стаўкі першага разраду, устаноўленай ўрадам, прапарцыянальна адпрацаваннаму часу (аб'ёму выкананых работ), але не вышэй вызначанага Указам памеру.

Згодна з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 27.11.2000 г. № 631 выпускнікі дзяржаўных устаноў адукацыі, што забяспячаюць атрыманне сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі, якія прыступілі да работы па размеркаванні не па месцы жыхарства бацькоў або ў раёнах, пацярпелых ад катастрофы на ЧАЭС, незалежна ад месца жыхарства бацькоў, у арганізацыях, фінансуюмых з бюджэту, ваенскіх часц, арганізац унутраных спраў, арганізац і падраздзяленняў па надзвычайных сітуацыях, арганізацый спалучэньцвай кааперацыі і сельскагаспадарчых арганізацый маюць права на атрыманне льготнага Kredyтавання ў АСБ «Беларусбанк» на працягу

двух гадоў пасля заканчэння ўстаноў адукацыі на набывццё хатняй маёмасці.

— Вось вы колькі гадоў мне дадце? — спытала чамусьці.
 — Ну, мо, шасцідзесят... Ад сілы, — паскупілася я.
 — А мне — 7?!
 — Вам? Дзе ніколі ў жыцці! — здзівіліся і мае мужчыны...
 Бо чамусьці вельмі хацелася, каб жанчына гэтая думала, што і ёй на могілкі рана...

Як рана ўсім прыгожым і добрым, усім дарэгім і любімым, што жыўчы на гэтай зямлі.

Пад уражаннем

Барысайну хлебам не кармі — дай пагаварыць... З разумным чалавекам... Ды хоць пра што. Можна — і пра кураў...

Вось летасца (расказвала) вкватуку пасадзіла, — ветслужба ў двор. З вакцынацыяй. Ад грыпу. Ну што тут будзе рабіць? Курчыню тую ўласнаручна з лэк зняла і аддала... «Катам», «Думаецца» — «курыныя» ж магі, тутешка пра гэта заблысала? Як бы ні так: згледзіць мяне (нават з тваражком ці варажым чым-небудзь) — курачыныя, — куранты ў россып. Аж шлоцца, летуць...

Такія, маўляў, і куры з іх — самадумныя, шкідлівыя, колькі ні гаінай, — усё рана ў гарод залезуць. (Пераважаю — у свой. У суседскі — іха з цякаўнасці).

Характар, значыць, у іх. І пачынаюць і мова свая. І страж: бяжучы чужыя ў двары, апраткі з натуральнага футра, сама сабой — каршкова. Але гэта — не ўсё! у кваткуці (ведмаж я — маці!) стражу няма! І самахварыцца пільна, чалавечка, бо зразумела ж, хочацца ёй і таго яечка, і тваражка, а не, не з'дзецца: раскльбавы і дзецям аддаць, усе да апошняга кавалачка.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад небеспекі ніколі не бегуць — бароняць сваіх «жанчынаў», а яшчэ — паджэнтльменску прапускаюць наперад, а ўжо як чапуюць... «Знойдце певень ягогася чарвячка, пацкіла сваіх каханак, а потым, і жыць. Пад уражаннем.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад небеспекі ніколі не бегуць — бароняць сваіх «жанчынаў», а яшчэ — паджэнтльменску прапускаюць наперад, а ўжо як чапуюць... «Знойдце певень ягогася чарвячка, пацкіла сваіх каханак, а потым, і жыць. Пад уражаннем.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад небеспекі ніколі не бегуць — бароняць сваіх «жанчынаў», а яшчэ — паджэнтльменску прапускаюць наперад, а ўжо як чапуюць... «Знойдце певень ягогася чарвячка, пацкіла сваіх каханак, а потым, і жыць. Пад уражаннем.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад небеспекі ніколі не бегуць — бароняць сваіх «жанчынаў», а яшчэ — паджэнтльменску прапускаюць наперад, а ўжо як чапуюць... «Знойдце певень ягогася чарвячка, пацкіла сваіх каханак, а потым, і жыць. Пад уражаннем.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад небеспекі ніколі не бегуць — бароняць сваіх «жанчынаў», а яшчэ — паджэнтльменску прапускаюць наперад, а ўжо як чапуюць... «Знойдце певень ягогася чарвячка, пацкіла сваіх каханак, а потым, і жыць. Пад уражаннем.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад небеспекі ніколі не бегуць — бароняць сваіх «жанчынаў», а яшчэ — паджэнтльменску прапускаюць наперад, а ўжо як чапуюць... «Знойдце певень ягогася чарвячка, пацкіла сваіх каханак, а потым, і жыць. Пад уражаннем.

— Вось вы колькі гадоў мне дадце? — спытала чамусьці.
 — Ну, мо, шасцідзесят... Ад сілы, — паскупілася я.
 — А мне — 7?!
 — Вам? Дзе ніколі ў жыцці! — здзівіліся і мае мужчыны...
 Бо чамусьці вельмі хацелася, каб жанчына гэтая думала, што і ёй на могілкі рана...

Як рана ўсім прыгожым і добрым, усім дарэгім і любімым, што жыўчы на гэтай зямлі.

Пад уражаннем

Барысайну хлебам не кармі — дай пагаварыць... З разумным чалавекам... Ды хоць пра што. Можна — і пра кураў...

Вось летасца (расказвала) вкватуку пасадзіла, — ветслужба ў двор. З вакцынацыяй. Ад грыпу. Ну што тут будзе рабіць? Курчыню тую ўласнаручна з лэк зняла і аддала... «Катам», «Думаецца» — «курыныя» ж магі, тутешка пра гэта заблысала? Як бы ні так: згледзіць мяне (нават з тваражком ці варажым чым-небудзь) — курачыныя, — куранты ў россып. Аж шлоцца, летуць...

Такія, маўляў, і куры з іх — самадумныя, шкідлівыя, колькі ні гаінай, — усё рана ў гарод залезуць. (Пераважаю — у свой. У суседскі — іха з цякаўнасці).

Характар, значыць, у іх. І пачынаюць і мова свая. І страж: бяжучы чужыя ў двары, апраткі з натуральнага футра, сама сабой — каршкова. Але гэта — не ўсё! у кваткуці (ведмаж я — маці!) стражу няма! І самахварыцца пільна, чалавечка, бо зразумела ж, хочацца ёй і таго яечка, і тваражка, а не, не з'дзецца: раскльбавы і дзецям аддаць, усе да апошняга кавалачка.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад небеспекі ніколі не бегуць — бароняць сваіх «жанчынаў», а яшчэ — паджэнтльменску прапускаюць наперад, а ўжо як чапуюць... «Знойдце певень ягогася чарвячка, пацкіла сваіх каханак, а потым, і жыць. Пад уражаннем.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад небеспекі ніколі не бегуць — бароняць сваіх «жанчынаў», а яшчэ — паджэнтльменску прапускаюць наперад, а ўжо як чапуюць... «Знойдце певень ягогася чарвячка, пацкіла сваіх каханак, а потым, і жыць. Пад уражаннем.

«Мужыкі ў іх таксама істоты галентныя: прынамсі, першымі ад неб

На конкурс апавяданняў

Над Брагіншчынай гуляе віскуцень. Успорвае пясчаныя выспы, круціць і нясе хмары жоўта-рудга пяску па-над зямлёю. «Усю рунь на палетках засыпіле, — кляпоціцца Малашка, пазіраючы на палі з акна аўтобуса. — А крумкачам хоць бы што: сядзяць, гады, як на вяселлі!» — злавасна-чорныя птакі раздражняюць.

Пад канец вандроўкі Малашка застаецца адзін у аўтобусе. Вадзіцель падальмілівае падвозам мясцовых, пераважна жанчын, жыха-роў. Іхняя сакавітая беларуская гаворка гараджаніну Малашцы нязвыкла. Аднач яна не рэжа вуха. Адчуванне, быццам пасля працяглага развітання вярнуўся ў сваю родную хату. Стала хораша. Мігрэнь да са сына, утало адлеглага падарожжа морасца, забываецца сном...

— Досыць спаць, дзядзька, Камарын ужо! — тэзае за плячо маладая прывабная чарнушка.

Малашка выходзіць з аўтобуса, выглядае сына. Не відаць, але хутка заўважае, як ад драўнянай будыніны аўтавакзала да яго ідзе мардаты, аброслы шчачінем, з доўгімі, як у папа, валасамі хлопчэ. Хрыпля, джынуўшы перагарам, птыае:

— Вы Кастусёў бацька?
— Я! А дзе ён сам? — хвалюецца Малашка.

Хадзем са мною!
Каля плоту пабліскае ярка-зялёнай фарбай яшчэ зусім новы «Масквін». Праважаты паварочваюцца да Малашкі, махае рукою на машыну — сядзі! Малашка адчыняе прарэзаніе дзверцы, сесці няма

ка са сядзенні ляжачэ цёмныя бутэлькі-бомбы з «чарнілам». Нахіліўшыся, Малашка аглядае салон. На заднім сядзенні, скурчывшыся, спіць хлапчына, падобны да сына: «Косцік! Птынь! Во сустрэлі!» Кашталы сядзе за руль, прыбірае бутэлькі, заводзіць машыну. «Фк з ім ехаць, ён жа нецярпачы!..» — улазязчы ў салон, непакоейца Малашка.

Па бязлюдным пасёлку машына праносіцца, як вікор. Малашка гатовы ў кожную хвіліну ўхапіцца за руль. «Добра, курэць не відаць — падушыў бы. Як там Косцік?» — азіраецца, ледзь не стукаецца лбом у твар хлопца, які ўжо сядзіць і прыдзірліва сочыць за зяздой кашлатата. «Не Косцік!..» — радуецца Малашка. Хлопец матляе галою, брыдка лаецца, загадвае кашлататам спыніцца і вылезці з-за руля. Персядаючы. Легкавушка едзе спакойна, не вывібаецца з каляныя. Кіроўца, уехаўшы ў лес, спыняецца, бярэ бутэльку, са словамі «За рудлём не п'ю» — выходзіць з машыны. Кашталы імкнецца за ім, запрашае:

— Выходзьце, дзядзька, каўгніце з намі.
— Не-е! — адмаўляецца Малашка, птыае: — Чаго гэта вы, хлопцы, пананіваліся? Новы ўказ не ведаецце?

— Новы ўказ? — пераптывае кашталы, хмыкае: — А на радзязню ёсць указо?.. Мы ў неспячальнай зоне! Птём, каб радзязню не прычпаілася.

Раптам усю акругу напайнае непрыемныя моцны ляскаст. У небе стракоўчы верталёты.

— Адзін, два, тры, чатыры... — лічыць Малашка, адзначае: — Вайсковыя!

Гаспадар машыны заўважае: — І дзень і ноч лятаюць!
Цяпер толькі Малашка адчуў, куды ён трапіў, пажадаўшы ў трывожную хвіліну наведдаць сына і жончын маці. Успомніліся жончынныя словы: «Не тэрба тды ехаць!»

Кашталы дастае з машыны яшчэ адну пляшку. Малашка злучае:

— Як я разумею, цябе пасламі мяне сустрэць, так?
— Так! Я швагер вашага Косцік... — Сваека нахыў! — абуряецца Малашка. — Альбо паехалі, альбо паіду пешкі!

Кіроўца на старыя дрожджы хмылае, гоңіць машыну не разбіраючы дарогі.

Малашку не да хлопцаў. Трывожна, што нарабіла бяда. А навокал усё, як і раней: травы, рунь, дрэвы — зялёныя, неба — блакітнае, а на азырынцы кабіі плаваюць. Ля першых хат вёскі, на лужку, паэвяцца коні.

— Жывёліну шкада! Выганяць кароўу на пашу забаранілі, а корму няма. Не ведаю, што рабіць. Я ж загадчык фермы, — нечакана аказваецца гаспадар машыны, спыняецца ля брамы, з-за якой бачыцца скрыўленая хата, якая, здаецца, вась-вось паваліцца. Кашталы мітусіцца, збірае бутэлькі, прасіць сьвябра:

— Памажы, за адзін раз не янасыу.
— За два заходы забярэш! — адмаўляецца, ад'ехаўшы, праўдываецца: — Ён не наш, не тутэйшы. Прыбіўся ў прымы аднекул.

Пад'ехалі да цешчынай хаты. Малашка акідвае позіркм ваколціцу. За невялікай рачулкай бачыцца ўкраінская вёска. Ад яе рукой падаць да атамнай станцыі, адкуль абрынуцца ліха. «Узчылі яны нам!

Культпаход

БАЛАНСУЮЧЫ ПІТАРГАВЫ СТАКГОЛЬМАМ І МІНСКАМ

Дні культуры Швецыі сёлета пазнаёміцца з літаратурнай, кіно, фотамастацтвам і музыкай гэтай краіны. Усё пачалося з літаратуры. Група шведскіх пісьменьнікаў, пэатэў і перакладчыкаў знаходзілася ў Беларусі, удзельнічала ў сустрэчах, якія прайшлі ў розных гарадах нашай краіны. Не толькі ў Мінску, але яшчэ ў Польшку, Лундзіні і Баранавічах гучалі шведская і беларуская мовы — у бібліятэках, палацах, навуальных установах. Прычым, калі пра дзіцячую шведскую літаратуру беларускі чытач ведае добра дзякуючы творчасці Астрыды Лінгрон, то цяпер была магчымасць пазнаёміцца з сучаснымі творцамі, якія прыхэалі спецыяльна для ўдзелу ў літаратурных Днях Швецыі. Гэта пісьменьніца і журналіст Сіла Наўман, пэатка Іда Бар'эле, пэаткі і прэзакі Солья Крапу, перакладчык Андэа Шведгадд.

Дарэду дзве фотавыставы шведскіх майстроў чакаюць нас напачатку лета. 28 мая ў галерэі «Свет фота» адкрыецца выстава «Белае мора — чорнае мора» знакамітага фатографа Енца Ластхейна. Але маладзья творцы зрабця працяг размовы пра стасункі

Прайшло ўжо больш за дваццаць гадоў, як адбылася аварыя на Чарнобыльскай АЭС. Але кожнаму з нас баляць і сёння. Суровы подых гэтага болю выразна адчуваецца ў шчылівым і строгім апавяданні Дзяніслава Нічыпаровіча. Але не толькі болю — пагрэзлівае і недараванае дыханне жыцця і зямлі. І сапраўднасі слова, мастацтва, што не толькі папярэджае, але і абнадзейвае, як кожнае шчырае і праўдывае слова.

Віктар КАЗЬКО.

Адно ж паміраю, а цяры! — і радасць, і гора ў нас паройну! — яхднчае, аглядае сядзіб. Спраўная, пакрытая шыферам хата, сад, хлеў, студня-журавель — усё ў парадку. Позірк спыняецца на прымацаваным да вільчы хаты прыгожым янкі. Едуць вёскай, Малашка ўжо бачыў на некалькіх хатах тое ж самае. Губляецца ў здагадках, нарощце цямі, успомніўшы: янкі на вільчаках азначаюць, і ў гэтых хатах нядаўна гулялі вяселлі і жыцьцэ маладзья. «А вунь і сам маладзі!»

Праз двор да брамы кроўчыны сын: высокі, віхрасты, чарныя. «Акурат я ў малодсіці!» — лубоуецца Малашка, абдымае хлопца, чапуе.

— Не тэрба было табе, тата, ехаць. Небаспачна тут у нас, — са спакойнай заклапочанасцю гаворыць Косця.

— На вяселле не змог — кашельно пускаяў, дай, думаю, хоць праз тыдзень наведваю, — вйнаваіцца бацька, сукаючыся: — Нічо-ога! Не памро-ом! Паказвай лепш жонку. Куды яе схавалі? Ці баішся, што адаб'ю!

— Табе усё жартачкі! — напраксае Косця, тлумачыць: — Няма яе ў хаче, пабегла во да швагера жы-вельбу дагладзья, — запрашае сваека: — Вылазь з машыны, заходзь у хату!

— Чаму гэта яна пайшла да яго? А яго жонка? — дзівіцца Малашка. — Сёстры яны, — тлумачыць сын. — Забрала малых, да сваякоў у Пінск паддалася. Ад нас ужо багазязчы ў салон, непакоейца Малашка.

Дзяніслаў Нічыпаровіч

ВЯНКІ НА ВІЛЬЧАКАХ

Памяці вёскі Чыкалавічы Брагінскага раёна

та паехала. Уцякаюць ад радзязці. З агарода з кашом у руду выходзіць бабуля. Згледзеўшы зяця, бордззенка стаўляе кошык на зямлю, падбежкам трусіць да яго, пагражае пальцам загадчыку фермы: — Глядзі ў мяне!

Той ад няёмкасіці шморгае падашамі на зямлі:
— Не-е, баба, усё ў парадку!
— Бачу, які ў цябе парадак! Мянэ абдуршлі!
—Усё такая ж, — усміхаецца Малашка, прымае цешну ў абдымкі. Яна туліцца да яго, сплінавае: «Што ж гэта будзе!»

— Мо абдызецца! — супакоевае Малашка.

Пакуль госьць мыўся, бабуля сабрала на стол. Гэтым разам ён бяднейшы, няма малочных страў. Бабуля тлумачыць, што ім забаранілі ўжываць малако. Сын упытайкі паведмаляе: сама баба яго п'е, шкадуе вільваць.

— Яна сваёй працы шкадуе, — гаворыць бацька.

Прысеўшы вакол стала, чакаюць маладую гаспадыню.
— Колкі яна там будзе поркацца! — не вытрымлівае Малашка.
— Да маці, відаць, пабегла — саромеецца, — апраўдывае Косця.
— Чаго саромеецца? — не разумее бацька.

— Цябе саромеецца, вась і хоча, каб маці яе прывялі! Няўжо няясна? — злучае Косця.
Бабуля ўключае святло, трывожыцца:
— Вецер ад Чарнобылі!

У сенцах чужыца шогранне ног па падлозе, бразгае клямкі, адчыняюцца дзверы, у хату ўваходзіць высокая, сутулаватая кабета ў ваточкі, кірзавых ботах і цёплай хустцы на галаве. З-за яе нерашуча ка выглядае сярэдняга росту маладзіць ў кароткай чорнай курціцы і цёмна-шэрых, засунутых у гумовыя боты, штаны.

— Вось яны! Чакаем, чакаем! — як мага цяплей сустракае Малашка, падьходзіць да жанчын, бярэ яе за рукі, вітае: — Паказвай дачку, сваяцці! Не бойся, не з'ом! — звяртаецца да нявесткі: — Чаго хавалася за маці, як цялятка за кароўу! — абдымае яе за плечы, чапуе ў галаву.

Селі за стол, бабулька сучыць у сенцы, нясе бутэльку.
— Ад вяселля засталася!
Малашка выкладае з сумкі на стол свае гасцінцы: кавалак вяндрліны, бляшанку селядцоў для цешы, пачак індыйскага чаю і слоік бразільскай растваральнай кавы сыну, нявестцы падае вялікі прыгожы пачак цукерак. Яна пунсавее, дзянку, дапамагае бабулі адчыняць селядзі і скрыляць вяндрліну.

Косця, як гаспадар у хаче, падымае першы сваю чарку, запрашае астатніх.
— Нешта не хочацца мне піць, — Кы-ыш, працяля-ятя!..

сынко, няма настрою, — адгаворваецца Малашка.
— Пі, тата, калі прыхеаў! Радзязця! — настоевае Косця.
— Мы тут застанемся, — кажа сын.

— Я-як?
— А вась так: не для таго я сюды ехаў! Мы з жонкаю так выпрашліся.

Нечакана ўмешваецца нявестка, каецца мужа:
— Косця, на танцы пойдзем? Малашку здалос, што аглук:
— Куды-куды-ы?
— На танцы! — удакладняе нявестка. — Страх як люблю танцаваць!

— Тут бяда на ўвесь свет, а вам танцы! — маюрае Малашка і птыаецца: — До! І мяне возьмеце?

— Нявестка з сынам шчыра смярыць Косця.

З невясёлымі думкамі Малашка кладзецца спаць. Моцны вецер скульголіць за шыбамі, лясочка чымсёў ў дзвярз, наводзіць смутак і жал.

— «Тэрба даваць дзёру адгэтуль, пакуль не схаліў радзязці», — вараочаецца з боку на бок. — Няма чаго мне глядзець на сына. У яго сваё жыццё! Не патрэбен я яму. Танцуе сабе, а ты тут лжыся, як воўк. Ды яшчэ халадзья. Бабка грубку ўжо не паліць. Ёй жа на пецы чаго добра...». Усхапіўся, дастаў з сумкі шарцыяны спартыўны касцюм, надзеў, лёг, саргоўся, мусіць, забыўся само, бо не чуў, як вярнуўся з вечарынкі маладзья, а толькі ачнуўся, калі сын ціхутка чымсёў яго накрывіў. Зрабілася хораша.

«Патрэбен я яму ў гэтым жыцці, а ён мне... патрэбен... патрэбен...»

Прачнуўся, малодзь ўжо на нагах, а пра бабулю і казача няма чаго. Ужо і ў пелы яна выпаліла, і кароўку з цялічкаю дагледзла, і парсочка, і снעדане згатавала. Спячазя

ецца выказваць сваю радасць:
— Калгасную худобу ў поле вгналі! Значыць, плёткі усё гэта! Казалі, аж да гэтай... як яе? Да Галанды «рацыя» дайшла. Нікуды яна не дайшла! Вунь, зірні, як каровы ходзяць!..

Эх, баба-баба! Не ведае яна яшчэ, што выгнаць кароўу на пашу загадаў самавольна Косцікаў швагер, што неўзабаве іх зноў загоніць у стойла, што да яе вёскі ўжо кіруе калона вайсковых аўтобусаў...

Снедалі на хуткую руку. Косця спынаўся на трактар у калгас, а бабка з нявесткаю збіраліся дапамагаць суседзям садзіць бульбу. Малашка застаўся адзін.

Раптам заўважыў — праз поле да людзей шпарыць мажлівы мужчына, шось крычыць, паказвае рукамі на кантору. Жанчыны і араты абкружылі яго, устрывожаныя, пакінуўшы на полі аднаго аратата з канём, разбегліся.

— Авакуацыя! Усіх вывозяць! Усю вёску! Аўтобусы ля канторы чакаюць! Закамандавалі нічога з сабою не браць, толькі дакументы і грошы, — аж трасецца ад хвалывання бабуля.

— Не-е, я не паеду! Вы маладзья, вы і ўцякайце, а мне ўжо усё роўна! Не-е, не паеду ад усяго, — на бабуйнымым зблялым тварыку няўмоўна ўпартасць.

Невыносна крыўдна вясёлым пакадчы у мірны час свае двары, сваю вёску, свой калгас, моглкі сваё продкаў. Едуць панурыя, моўкі. Стары ў зімовай шапцы і кажуць не вытрымлівае:

— Куды ж нас вязуць?!

Хтось крычыць:
— Бра-агін! Бра-агін вуні! Калона спыняецца. Даецца каманда ўсім выходзіць з аўтобусаў, спусціцца з адхону, памыць аубак у бляшанках з жоўта-бурай вадкасцю, павытрасцае у кустах вопратку. Вакол машын зваіваюцца з вымяральных прыладамі вайскоўцы ў рэспіратары і ва ўсім гумывым. Мьюць калесы і кузавы машын.

Эвакууваных строяць у шэрагон, абследаюць на радзязню. Нявестку Малашкі і рінчэ колкі дзюўчэ аддасобіваюць. Усе спачувальна пазіраюць на іх, жыхавіа чакуюць сваёй чаргі. Малашка не ведае, што скажаць нявестцы, што наогул яму рабіць: стаць слупом, знікавелы, разгублены. Свацяра раіць:

— Уцякайце, свят, едзьце дадому. Вас там чакаюць.
— А вы як?
— А ўжо як-небудзь!

Малашка бяжыць у кусты, караскаецца ў бок Брагіна па крутым, парослым хмызняком, схіле, заасопшыся, высокковае на рунёвае поле, натыкаецца на чараду буйных, дзюобатых груганоў. Хапае камень і з усяе сілы шпурляе ў птушчы.

— Кы-ыш, працяля-ятя!..

36,6°

ЯК ТРАПІЦЬ НА ЛЯЧЭННЕ Ў РНПЦ?

«Амбулаторна-паліклінічны від дапамогі лічыцца планавым відам дапамогі ва ўсім свеце, а гэта значыць, што свой візіт у паліклініку тэрба панаваць. Для гэтага існуе запіс па тэлефоне, самзапіс, а ў днаваціці сталічных паліклініках яшчэ і запіс праз Інтэрнэт, — такую думку выказала на сустрэчы з журналістамі кансультант аддзела першаснай медыка-санітарнай дапамогі Міністэрства аховы здароўя Людміла Гурыновіч. — Талонная сістэма якраз дазваляе нам рэгуляваць нагрукі на нашых спецыялістаў».

Людміла Гурыновіч канстатавала, што праблема даступнасці для насельніцтва медыцынскай дапамогі, на жаль, пакуль што ёсць, прычым часцей яны ўзнікаюць у сталічных паліклініках, дзе часта бывае цяжка трапіць на прыём да «вызкага» спецыяліста.

— У кожнай паліклініцы працуюць кабінеты даўрачэбнага агляду, зяця чамусьці пацыенты неаслазуча абыходзяць сваёй увагай. Між іншым, у любы момант без папярэдняга запісу там можна праісці агляду, медыцынскай работнікі збяручэ анамнез і, калі сітуацыя з'яўраецца патрабуе, то пацыець без чаргі патрапіць на прыём да патрэбнага спецыяліста, — запэўніла прадстаўніца Міністэрства аховы здароўя.

Не сакрэт, што часта пацыенты Вытрымкі з Інструкцыі аб парадку накіравання хворых на абследаванне і лячэнне ў арганізацыі аховы здароўя

Пункт 2. Медыцынска дапамога грамадзянам Рэспублікі Беларусь аказваецца па месцы жыхарства, аднак грамадзянін мае права звярнуцца для аказання медыцынскай дапамогі ў любую арганізацыю аховы здароўя.

Пункт 3. Участовыя ўрач можа самастойна накіраваць хворага ў гарадскую ці абласную бальніцу, спецыялізаваную арганізацыю аховы здароўя рэспубліканскага падпарадкавання для аказання неабходнага аб'ёму медыцынскай дапамогі.

Пункт 6. Накіраванне хворых на абследаванне і лячэнне ў арганізацыі аховы здароўя рэспубліканскага падпарадкавання ажыццяўляюць: — участковыя ўрачы, пры адсутнасці магчымасці дыягнастыкі і лячэння мяркуемага захворвання ў арганізацыях аховы здароўя, якія аказваюць першасную медыка-санітарную дапамогу;

— кіраўнікі арганізацый аховы здароўя і іх намеснікі, якія курыруюць пытанні аказання лячэбна-прафілактычнай дапамогі;

— галоўныя спецыялісты (штатныя і пазаштатныя) упраўленні аховы здароўя абласных выканаўчых камітэтаў, Камітэта па ахове здароўя Мінгарвыканкама;

— пачатковыя спецыялісты (штатныя і пазаштатныя) упраўленні аховы здароўя абласных выканаўчых камітэтаў, Камітэта па ахове здароўя Мінгарвыканкама;

— пачатковыя спецыялісты (штатныя і пазаштатныя) Міністэрства аховы здароўя, якія курыруюць аказанне лячэбна-прафілактычнай дапамогі насельніцтву;

— пачатковыя спецыялісты (штатныя і пазаштатныя) Міністэрства аховы здароўя, якія курыруюць аказанне лячэбна-прафілактычнай дапамогі насельніцтву;

Пункт 12. Наяўнасць накіравання на абследаванне і лячэнне ў арганізацыі аховы здароўя сістэмы Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь не выключае права хворага на самастойны зварот у арганізацыі аховы здароўя ў выпадку неабходнасці.

Фота Васіля ЗЯНЬКО

На вясковых скрыжаваннях

дыржорку Валерыю Сароку. «Музыка ў духоўнай прасторы Беларусі. Шлях пра стагоддзі» — развагі на гэтую тэму будучэ асабліва плённымі ля старажытных сцен замка пад музыку, якую можна будзе паслухаць у выкананні розных камерных калектываў. Але і жыхары раённага цэнтра Карэліні далаучацца да свята — для іх рытуэльнае вялікая праграма канцэрта з удзелам салістаў Нацыянальнага канцэртнага аркестра пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга.

Калі вы падпісаліся на газету «Звязда» на ІІІ квартал або 2-е паўгоддзе 2008 года — запайніце картку ўдзельніка, выразаіце і дасылаіце яе да 2 ліпеня ў рэдакцыю на адрас: **220013 Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.** Падпісчык можа выйграць у якасі прызоў гадзіннікі, майкі, бейсболкі, 7 тэлевізараў «Віцязь» і суперпрыз — халадзільнік «Атлант». Розыгрыш прызоў праводзіцца **8 ліпеня 2008 г.**, вынікі публікуюцца ў газете «Звязда» да **12 ліпеня.** Атрымаць прыз можна ў рэдакцыі да **20 верасня 2008 г.** пры прад'яўленні квітанцыі аб падпісцы на «Звязду» на ІІІ квартал або 2-е паўгоддзе 2008 года і пашпарта. Дастайку тэлевізараў і халадзільніка ажыццяўляе рэдакцыя. **Пасля 20 верасня** выдча прызоў спыняецца і прэтэнзіі падпісчыкаў не прымаюцца. **Больш падрабзна правілы гульні «Падпішыся на «Звязду» чытайце ў сённяшнім нумары. Удчы ў гульні!** Тэрмін правядзення гульні — з 30.04.08 па 10.07.08. Пасведчанне аб дзержаўнай рэгістрацыі № 1036 ад 25.04.08, выддзена Міністэрствам гандлю РБ.

4 Картка ўдзельніка — падпісчыка «Звязды» на ІІІ квартал або 2-е паўгоддзе 2008 года

Прозвішча, імя, імя па бацьку _____

Падпіска аформлена і аглачана ў _____ (аддзяленне сувязі) на ІІІ кв. або 2-е паўг. 2008 года

Жатні адрас і тэлефон _____ (індэкс)

Каму _____ Куды _____ (прозвішча, ініцыялы) _____ (адрас) _____ (паштовы індэкс) _____ (горад, населены пункт)

удчы ў розыгрышы!

ЛАСІХУ ЗАБІЛІ, А ЧАЛАВЕКА НЕ ПАСПЕЛІ...

Дзякуючы апэратыўнасці і прафесіяналізму супрацоўнікаў «Аховы» былі раскрыты некалькі крымінальных спраў. У Астравецкі РАУС паведамлілі, што на тэрыторыі Варыянскага ляснішча невідомы застрэлі ласіку. У яка аказалася, мучычна паляваў без дазволу. Парэзаўшы тушу ласі на часткі, ён прывёў яе дамоі і газавай кашэльні Ашманскай мытні. На след злямасніка выйшлі старшыні міліцыі С. Зімініці і сабака па мяншчым Норд.

Здароўе і прыгажосць Пад вачамі «мяшкі»...

Ацёчнасць і прыпухласць павек, цёмныя кругі і «мяшкі» пад вачамі — праблема нумар адвар васьліка, пятрушкі або рамонка, а патым прыкладзіце ледзяны да вачэй паверх марлі або насоўкі.

Робяць цуды спецыяльныя «ледзяныя» маскі. Яны зроблены з пластыку, напоўненага гелем, і захоўваюцца ў холадзе. Пры неабходнасці іх на некалькі хвілін накладваюць на заплюшчаныя вочы. Такія маскі можна набыць у аптцы.

Хутка дапамога для ваішх павек — маска з сумесі сырой дзёртай бульбыны, змешанай з 2 ч. л. вачуі і 2 ч. л. сырга малака. Нагоўну бульба — вельмі дзейсны сродак у барацьбе з ацёчнасцю.

Уладзімір САМСОНАЎ: «ПАДУШКА — МОЙ ТАЛІСМАН»

ЗУБНЫ БОЛЬ: БУДЗЕ АЙЧЫННЯЯ ШКЛОКЕРАМІКА

Шклокерамічныя састаў для металакерамічных зубных пратэзаў, распрацаваны ў Беларускай дзяржаўнай тэхналагічнай універсітэце, плануецца запатэнтаваць у 2009 годзе на ААТ «Гродзенскі інстытут азотнай прамысловасці» — адзіным вытворцаў айчыннай стаматалагічнай матэрыялаў. Аб гэтым паведамляў загадчык кафедры хімічнай тэхналогіі Вячаслаў Матэрыялаў БДУ Міхаіл Кузьмінюк.

Патэнт на новы стаматалагічны матэрыял вучоўня атрымалі ў 2007 годзе, цяпер даследчыцы ўзору праходзяць санітарна-гігіенныя выпрабаванні. І ў наступным годзе беларуская стаматалагія зможа выкарыстаць айчынную прадукцыю, якая будзе ў 2–3 разы таннейшая за замежную аналагі, якія завозіцца ў рэспубліку ў асноўным з Японіі, Германіі і Францыі.

У Беларусі работы па стварэнні плагіраваных цэмантаў, імпламантаў рознага прызначэння, пратэзаў сталі весціся дзесяць гадоў таму па дзяржаўнай навукова-тэхнічнай праграме «Стаматалагія». Беларускай вучоўняй распрацаваны ў іканаўні ў вытворчасці на ААТ «Гродзенскі інстытут азотнай прамысловасці» тры віды стаматалагічных матэрыялаў — пацладкачы цэмент «Міграфас», які выкарыстоўваецца ў стаматалагіі пры ўстаноўцы каронак і штыфтаў, шклоіамерны плагіраваны цэмент «Аквадэнт» і цэмент «Эндасіс» для плагіравання карневых каналаў.

Міхаіл Кузьмінюк упэўнены, што ў рэспубліцы можна вырабляць якасную матэрыялаў, якія не саступаюць замежным аналагам, а ў чымсьці нават і пераўзыходзяць. Ёсць зацкаўленасць у беларускіх прадукцыі ў Расіі, Літве, Турцыі, Балгарыі...
Надзея РАДЗІВОН, БЕЛТА.

Днямі ў сталічным Палацы тэнісу прайшоў адкрыты чэмпіянат Беларусі па настольным тэнісе «STAG Belarus Open» з прызавым фондам 10 тысяч долараў. І што адметна, удзел у ім прынялі ўсе зоркі беларускага настольнага тэнісу, у прыватнасці, 5-я ракетка свету Уладзімір Самсонаў. Як заўважыў сам тэнісіст, які апошнім часам жыве ў Бельгіі і выступае за мясцовы клуб, калі даведваўся пра турнір, адразу прыняў рашэнне ўдзельнічаць, бо для прызору на радзіму любая прычына выдатная. Не магла не палепшыць настрою спартсмена і перамога на турніры — у фінале беларус абіграў кітайца Ксу Ксіна — 4:1.

— Уладзімір, калі апошні раз былі ў Мінску?

— На жаль, калі паглядзець у пашпарт, сам здзіўляюся, як можа так быць, што больш за год я не быў дома? Сустрэцца з сям'ёй (мая сястра жыве тут, мой тата таксама), з сябрамі — гэта вельмі важна. Паспеў убачыць, што ў Мінску столькі пабудавалі за гэты год! Хоць я, безумоўна, прыехаў гуляць на турніры — гэта самае галоўнае.

— Ваша сям'я прыехаў у Мінск вас падтрымаць?

— Я прыехаў адзін. Малодшаму сыну хутка будзе два, а старэйшым — Віктар — пайшоў у школу, так што прыехаць ім не так ужо і проста.

— За маёй на рускай мове размаўляеце?

— Я размаўляю з дзецьмі па-руску. Для дзяцей гэта ўсё даволі проста: старэйшы сын размаўляе з мамай на сербскай мове, са мной — на рускай, а ў школе — на французскай, англійскай. Прашу яго штосьці сказаць жонцы, ён ідзе, тут жа перакладае на сербскай мове, я думаю, ён будзе за надта высокім для настольнага тэнісу. Я хачу, каб ён знайшоў тое, што ён любіць.

— Зараз вы жывяце ў Бельгіі. Задумваліся, дзе застацца пасля завяршэння спартыўнай кар'еры?

— Гэтым летам мы пераяздзем у Іспанію, у Гранадэ — я мяняю клуб. Будзе будзем жыць — будзе будна потым.

— Уладзімір, калі апошні раз былі ў Мінску?

— На жаль, калі паглядзець у пашпарт, сам здзіўляюся, як можа так быць, што больш за год я не быў дома? Сустрэцца з сям'ёй (мая сястра жыве тут, мой тата таксама), з сябрамі — гэта вельмі важна. Паспеў убачыць, што ў Мінску столькі пабудавалі за гэты год! Хоць я, безумоўна, прыехаў гуляць на турніры — гэта самае галоўнае.

— Ваша сям'я прыехаў у Мінск вас падтрымаць?

— Я прыехаў адзін. Малодшаму сыну хутка будзе два, а старэйшым — Віктар — пайшоў у школу, так што прыехаць ім не так ужо і проста.

— За маёй на рускай мове размаўляеце?

— Я размаўляю з дзецьмі па-руску. Для дзяцей гэта ўсё даволі проста: старэйшы сын размаўляе з мамай на сербскай мове, са мной — на рускай, а ў школе — на французскай, англійскай. Прашу яго штосьці сказаць жонцы, ён ідзе, тут жа перакладае на сербскай мове, я думаю, ён будзе за надта высокім для настольнага тэнісу. Я хачу, каб ён знайшоў тое, што ён любіць.

— Зараз вы жывяце ў Бельгіі. Задумваліся, дзе застацца пасля завяршэння спартыўнай кар'еры?

— Гэтым летам мы пераяздзем у Іспанію, у Гранадэ — я мяняю клуб. Будзе будзем жыць — будзе будна потым.

— Уладзімір, калі апошні раз былі ў Мінску?

— На жаль, калі паглядзець у пашпарт, сам здзіўляюся, як можа так быць, што больш за год я не быў дома? Сустрэцца з сям'ёй (мая сястра жыве тут, мой тата таксама), з сябрамі — гэта вельмі важна. Паспеў убачыць, што ў Мінску столькі пабудавалі за гэты год! Хоць я, безумоўна, прыехаў гуляць на турніры — гэта самае галоўнае.

— Ваша сям'я прыехаў у Мінск вас падтрымаць?

— Я прыехаў адзін. Малодшаму сыну хутка будзе два, а старэйшым — Віктар — пайшоў у школу, так што прыехаць ім не так ужо і проста.

— За маёй на рускай мове размаўляеце?

— Я размаўляю з дзецьмі па-руску. Для дзяцей гэта ўсё даволі проста: старэйшы сын размаўляе з мамай на сербскай мове, са мной — на рускай, а ў школе — на французскай, англійскай. Прашу яго штосьці сказаць жонцы, ён ідзе, тут жа перакладае на сербскай мове, я думаю, ён будзе за надта высокім для настольнага тэнісу. Я хачу, каб ён знайшоў тое, што ён любіць.

— Зараз вы жывяце ў Бельгіі. Задумваліся, дзе застацца пасля завяршэння спартыўнай кар'еры?

— Гэтым летам мы пераяздзем у Іспанію, у Гранадэ — я мяняю клуб. Будзе будзем жыць — будзе будна потым.

— Уладзімір, калі апошні раз былі ў Мінску?

— На жаль, калі паглядзець у пашпарт, сам здзіўляюся, як можа так быць, што больш за год я не быў дома? Сустрэцца з сям'ёй (мая сястра жыве тут, мой тата таксама), з сябрамі — гэта вельмі важна. Паспеў убачыць, што ў Мінску столькі пабудавалі за гэты год! Хоць я, безумоўна, прыехаў гуляць на турніры — гэта самае галоўнае.

— Ваша сям'я прыехаў у Мінск вас падтрымаць?

— Я прыехаў адзін. Малодшаму сыну хутка будзе два, а старэйшым — Віктар — пайшоў у школу, так што прыехаць ім не так ужо і проста.

— За маёй на рускай мове размаўляеце?

— Я размаўляю з дзецьмі па-руску. Для дзяцей гэта ўсё даволі проста: старэйшы сын размаўляе з мамай на сербскай мове, са мной — на рускай, а ў школе — на французскай, англійскай. Прашу яго штосьці сказаць жонцы, ён ідзе, тут жа перакладае на сербскай мове, я думаю, ён будзе за надта высокім для настольнага тэнісу. Я хачу, каб ён знайшоў тое, што ён любіць.

— Зараз вы жывяце ў Бельгіі. Задумваліся, дзе застацца пасля завяршэння спартыўнай кар'еры?

— Гэтым летам мы пераяздзем у Іспанію, у Гранадэ — я мяняю клуб. Будзе будзем жыць — будзе будна потым.

Фота: М. Міхайлаў, БЕЛТА/Ф. БЕЛТА

— Як да вас вастаўца ў Кітаі?

— Гадоў 10 таму, калі я яшчэ быў першай ракеткай свету, на Кубкі свету часта прызывалі ў Кітаі. Прылятаеш ноччу, вельмі стомлены, плас розніца ў часе. Спіш першую ноч, і хтосьці ў 4–5 раніцы тэлефануе ў нумар. Ты прама чакаеш, знімаеш трубку, а там маўчаць ці пара фраз па-кітайску. І ўсё, ты не можаш заснуць, адаптавацца як след. Праходзіць год, чарговы турнір у Кітаі. Я думаю: на гэты раз вы мяне не падманеце. Дастану тэлефонны шнур і спакойна лёг спаць, але забыўся, што ў тэлеце яшчэ адзін тэлефон — мне даялося ўставаць а пятай раніцы... Цяпер такога ўжо няма, кітайцы не бяцца еўрапейскіх ігракоў.

— Гэта праўда, што ў Кітаі была створана лабараторыя па вывучэнні вашай гульні?

— Я не думаю, што цэлая лабараторыя. Але яны вельмі дакладна аналізуюць гульні лепшых ігракоў. Там шмат людзей працуе для настольнага тэнісу, запісваюць шмат гульніў, шукаюць слабыя месцы ў саперніка, вывучаюць тактыку, б'юць у спарынгі таго, хто гуляе ў падобным стылі. Але апошнім часам яны моцна ўсіх апыраўдзілі, таму не думаю, што зараз яны падрабязна вывучаюць маю гульніў. Сёння яны не могуць зразумець, як моцны іграк можа праіграць не кітайцу, для іх гэта шок. У мяне таксама часта пытаюцца кі-

тайска журналісты: «Вы думаеце, у вас ёсць шанец абіграць кітайца?», «Спадзяюся», — адказваю я.

У настольным тэнісе за апошнія некалькі гадоў многае змянілася. Больш важнай стала фізічная падрыхтоўка. Гульня стала больш хуткаснай, агрэсіўнай, магутнай. У 2000 годзе змяніўся памер мяча з 38 да 40 міліметраў, вага засталася ранейшай. Гэта таксама паўплывала на гульніў.

— Нядаўна вы адзіна за адным абігралі трох кітайцаў... — Так, гэта было ў Кувейце. Я праіграў у Лан Хао, дагэтуль я дзесяць разоў яго праіграваў. Гэта быў першы шок. Потым я абіграў дваіх кітайцаў, у якіх і раней выйграваў. Напярэдадні Алімпійды гэта вельмі важна. Ты адчуваеш, што можаш выйграваць у самых моцных кітайцаў. Калі ў снежні мінулага года быў у Кітаі, было інтэрв'ю са мной, і мясцовы журналіст кажа: «Ты ведаеш, што многія кітайцы ў кітайскія журналісты хочучы, каб ты праіграў у кітайцаў». Я так і не зразумеў, жарт гэты быў ці не. Магчыма, я перад гэтым праіграў кітайцу і ён захачаў суцэшыць мяне.

— Вас прызнавалі Джэнтльменам года, калі ў адным з матчаў вы аддалі ачыі расяніну. Гэта бацькоўскае выхаванне ці ў настольным тэнісе так прынята?

— Магчыма, хопіць ужо аддаваць ачыі і надыйшоў час выйграваць (смяецца). У той сітуацыі было зразумела, што я праіграў сустрэчу. Судзіць часта не бачаць, што мяне дакранулі краю стала, але ігракі ў асноўным самі пра гэта кажуць. У нас гэта нармальна, не як у футболе — рукою забіў і задавалены.

— Колькі ракетак берэце з сабой на турнір і ці ёсць любімая?

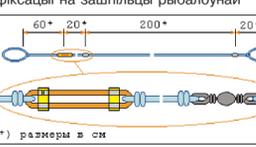
— Накладкі мы мяняем часта, а дэзервішай я гуляю ўжо 17 гадоў. Справаваў іншыя, але пастананна вяртаюся да яе. Год нават іншай гульніў, а потым выпадкова зноў узай гульніў і адчуў, што яна лепшая. У запасе ёсць яшчэ адна, але яна адрозніваецца. Спадзяюся, што дзве на турнір хопіць...
Алена АУЧЫННІКАВА.

КЛЁВА!

Майстэрня КУКАН

Для захавання ўлоў рыбалоўны традыцыяны выкарыстоўваюць два прыставаканы — гэта садок і кукан. У кожнага з іх ёсць свае перавагі і недахопы. Перавагай садка з'яўляецца поўная свабода змешчана ў яго рыбы, але калі размова заходзіць пра драпежнікаў і асабліва пра шчупакаў — садок не лепшы варыянт для яго захавання. Тлумачыцца гэта тым, што сетка, з якой вырабляецца садок, дрэнна працістаец шчупаком з зубам і часта проста перакручваецца ім, які і рыбалоўная лёска. Акрамя таго, садок слаба прыставаканы для захавання вялікіх экзамплараў і мае доволі грубавастую канструкцыю. Усё вышэйпералічанае прымушае ўсё часцей звяртаць увагу рыбалоўнаў, і асабліва сплінністаў, у бок кукана.

Працэсшы кукан мае выгляд адрэзка двухміліметравага капронавага шнура даўжынёй каля двух метраў з двума глукімі петлямі на канцах. Адна з петляў выкарыстоўваецца для прыважвання кукана да берагавага фіксатара, лодкі або для фіксацыі на зашпільцы рыбалоўнай

1) размеры в см

рыстоўваецца для часавага захаўвання запаса невыкарыстоўваемых зацэпак. Канструкцыя зашпількі для фіксацыі рыбы можа быць рознай, але многія аддаюць перавагу выкарыстаць зашпількі з дроту, аналагічныя паказаным на фота. У цэнтры зашпількі размешчаны карабін, а па баках два сегменты з пружага дроту, адзін з якіх выкарыстоўваецца для прышпільвання або да драцянога кольца (падчас захаўвання), альбо да пяці на канцы шнура (падчас фіксацыі рыбы на кукане), а другі служыць для непасрэднай фіксацыі рыбы.

Рыба фіксуецца на зашпільцы, правалаецца дротам ніжняя кіячка. (Зрэшты,

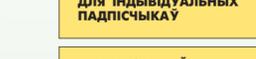
2)

пра гэта ведае нават рыбалоў-пачатковец.) Пры гэтым на жабыры рыбы не аказваецца ніякага дадатковага ўздзеяння. Уздзеянне, што спрыяе даўжэйшай яе захаванню.

Для выбару зашпількі ужываецца пружкі дрот дыяметрама 1,2–1,5 мм. Калі зашпілька прызначаная для фіксацыі рыбы вагой больш за 1,5 кілаграма — большы сегмент зашпількі неабходна выканаць з дроту дыяметрама 2 мм. На драцянога дэталі можна дадаткова націгнуць кембрык. Паслядоўнасць дзеянняў пры выбары драцянога зашпількі паказаная на мал. 2.

Пры жаданні зашпількі могуць мець і іншую канструкцыю, як напрыклад зашпілька, паказаная на мал. 3. Яна робіцца з дроту дыяметрама 1,5–2 мм і мае ў цэнтры частку перамячыць з латунавай пласцінкі таўшчыняй 0,3–0,5 мм. Пласціна зафіксаваная адносна дроту пры дапамозе пайкі.

Мал. 1 Агульны выгляд і асноўныя памеры кукана. Мал. 2 Паслядоўнасць выбару зашпількі. Мал. 3 Другі варыянт зашпількі.

3)

Мал. 1 Агульны выгляд і асноўныя памеры кукана. Мал. 2 Паслядоўнасць выбару зашпількі. Мал. 3 Другі варыянт зашпількі.

Мал. 1 Агульны выгляд і асноўныя памеры кукана. Мал. 2 Паслядоўнасць выбару зашпількі. Мал. 3 Другі варыянт зашпількі.

Мал. 1 Агульны выгляд і асноўныя памеры кукана. Мал. 2 Паслядоўнасць выбару зашпількі. Мал. 3 Другі варыянт зашпількі.

Мал. 1 Агульны выгляд і асноўныя памеры кукана. Мал. 2 Паслядоўнасць выбару зашпількі. Мал. 3 Другі варыянт зашпількі.

Мал. 1 Агульны выгляд і асноўныя памеры кукана. Мал. 2 Паслядоўнасць выбару зашпількі. Мал. 3 Другі варыянт зашпількі.

Мал. 1 Агульны выгляд і асноўныя памеры кукана. Мал. 2 Паслядоўнасць выбару зашпількі. Мал. 3 Другі варыянт зашпількі.

POSIFACTUM

У БІЗНЭСМЕНА УКРАДЛІ ПАДАРОЖНІК З ДАПАМОГАЙ ЗВЫЧАЙНАГА ЧАЙНІКА

Аўтагоншчыкі прудумваюць усе новыя і новыя спосабы і метады крадзяжы транспартных сродкаў, часцёкам зяртаючыся да вельмі мудрагелістых спосабаў. Так, у Ленінградскай вобласці зладзей, якія ўгнілі новы падарожнік Nissan Patrol у намесніку дырэктара адной з камерцыйных арганізацыяў, аказаліся вельмі вынаходлівымі.

Раніцай, які заўсёды, прад-прымаўнік выехаў на сваёй іншмарцы на работу. Дзесяці на паўдарозе мужчына пачуў дзіўны гук, які даносіўся з боку бампера. Мужчына адразу ж спыніў машыну, выйшаў з салона і убачыў, што да бампера прыважаны... пусты чайнік. Не паспеў здзіўлены аўтамабіліст апамтацца, як у тую ж секунду побач з ім затармазіла бэжавая «Лада» дзясэтай мадэлі, з якой выскачылі двое невядомых. Яны хутчэй за ўсё ўскочылі ў кабінку «Нісан» (ключы былі на месцы) і імгненна ўцкілі ўжо на дзвюх машынах. Зараз міліцыя шукае вынаходлівых выкрадальнікаў. Дарэчы, кошт украдзенай машыны складае каля 45 тысяч долараў.

МЕСЯЦ НАРАДЖАННЯ УПЛЬІВАЕ НА ЗДАРОЎЕ І ПРАЦЯГЛАСЦЬ ЖЫЦЦЯ?

Апошнія даследаванні саццёлагаў паказалі, што месяц, у які вы нарадзіліся, уплывае на ваша здароўе і нават на працягласць жыцця.

У прыватнасці, было вызначана, што людзі, народжаныя ўлетку, хварэюць часцей, а якія нарадзіліся ўвосень, — даўжэй жывуць. Да таго ж, дэмаграфы з інстытута Макса Планка ў Ростакі Габрыэле Райтэр і Джэймс Ваўпел, даследаваўшы дзень на насельніцтва Даніі і Аўстрыі, якія ахопліваюць некалькі дзясцігоддзяў, устанавілі, што месяц, у якім дзіця з'явілася на свет, адчуваўна уплывае на тое, чаго варта чакаць ад жыцця.

Так, высветлілася, што тыя, хто нарадзіўся ў снежні, мае больш шанцаў дажыць да глыбокай старасці. Аднак у народжаных узімку існуе павышаная рызыка захварэць шызафрэніяй. Верагоднасць дажыць да 100 гадоў у народжаных у снежні на 16 працэнтаў вышэйшая, чым у сярэднім у іх аднагодкаў, якія з'явіліся на свет у іншыя месяцы. Прычынай усю гэтага з'яўляюцца сезонныя ваганні ў асартыменце прадуктаў і небяспека заразіцца інфекцыйнымі захворваннямі падчас і неўзабаве пасля цяжарнасці — гэта даказалі нядаўна амерыканскія навукоўцы. У тых, хто нарадзіўся ў студзені, — павышаная рызыка захварэць шызафрэніяй або маніякальна-дэпрэсійным псікозам. Гэта пацвярджаецца больш як 250 даследаванняў, праведзеных ва ўсім свеце. Колькасць пацыентаў псіхіятрычных клінік, народжаных узімку, прыкладна на 8 працэнтаў больш, чым у астатніх. Навукоўцы тлумачаць гэта недахопам сонечнага святла падчас цяжарнасці. Народжаныя ў лютым і сакавіку часцей пакутуюць ад алергіі на пылок. Народжаныя за некалькі месяцаў да распаўсюджвання ў павяты ягога-небудзь пылка павышана рызыка пазней разгавяцца на гэты раздражняльнік алергіі.

Для людзей, народжаных у месяцы, пачынаючы з сакавіка і якія дасягнулі сталага веку, працягласць жыцця пачынае скарачацца. А схільнасць да захворвання сардэчна-сасудзістай сістэмы, наадварот, узрастае.

Навукоўцы тлумачаць гэта тым, што для дзяцей, народжаных увесні і ўлетку, небяспека падацьці ў першыя месяцы жыцця (яны прыпадаюць на восень) вірусную інфекцыю значна вышэйшая, чым у іншых. Красавік і май могуць адбіцца і на схільнасці да больш позніх расстройств псіхікі, дэпрэсіі і алкагалізму. Да таго ж, выпадкі суіцыду сустрэкаюцца сярэд народжаных у красавіку і май на 17 працэнтаў часцей, чым у тых, хто нарадзіўся ўвосень або ўзімку. Якія менавіта фактары навакольнага асярод-

дзя незадоўга да або адразу пасля нараджэння ўплываюць на гэта — невядома. Тым, хто нарадзіўся ўлетку, у сталым веку маюць менш за ўсіх шанцаў дажыць да глыбокай старасці. У чэрвені і ліпені вага нованароджаных у сярэднім была на 30 грамаў менш вагі немаўлят, народжаных ўвосень і ў пачатку зімы. Такім чынам, дзеці, народжаныя познім летам ці ўвосень, наштам лепш падрыхтаваны прыродой для жыцця, чым тыя, хто нарадзіўся ў чэрвені або ліпені.

Да ўсяго іншага, народжаныя ў верасні-снежні часцей становяцца паспяхоўнымі спартсменамі, пра што сведчаць даныя аб датах нараджэння вядомых брытанскіх футбалістаў, якія выступаюць у Лізе чэмпіёнаў.

АМСТЭРДАМСКІМ ПАЛІЦЭЙСКИМ ЗРОБЯЦЬ СКІДКУ НА КАРАН

Амстэрдамскія паліцыяўцы змогуць купляць Каран за паўцаны, паведамляюць мясцовыя СМІ са спасылкай на заяву прэс-сакратара.

Цяпер галандскім вартаўнікам парадку, якія вырашалі паглыбіць свае веды ў ісламе, купіць новы пераклад Карана, які толькі што выйшаў з друку, будзе вылачвацца палова сумы, патрачанага на набыццё святой кнігі мусульман. Акрамя таго, паліцыя паабяцала апаляціць палову кошту кнігі «Пасланне» — таксама нядаўна выдзенага жыццяслова прарока Мухамеда.

Пераклад Карана і жыццёпісанні прарока аступілі ў продаж у мінулым месяцы і ўжо выклікалі вялікую цікавасць у галандцаў. Паводле меркавання паліцыяўскага начальства, чытанне гэтых кніг дапамагае паліцыяўскім лепш зразумець іслам і гэтага дапамагае прарока Мухамеда.

АМЕРЫКАНКА ПАЗВЯВІЛА ДОМА 3-ЗА ДОЎГУ ДАНТЫСТУ

Неаплачана чэк на 68 долараў за паслугі дантыста стаў прычынай, па якой у жыткі амерыканскага горада Глендэйл (штат Арызона) адабралі набыві ў крэдыт дом коштам 51 тыс. долараў. Я перадаюць мясцовыя СМІ, з-за неаплачана 13 гадоў таму паслуг зубнога ўрача жанчына будзе пакінуць сваё жыллё.

У 1995 годзе ў адной з цокаў Капры Рамас забалеў зуб, і мама разам з дачкай адправілі да стаматолога. Рахунак за лячэнне склаў усяго 68 долараў, але, паводле слоў Капры, мноства спраў прымусілі яе забяцьца аб неаплачана чэку, што цяпер аб'ярынула сапраўды праблемай для сям'і.

Праз год у выніку штрафаў за неаплачанае лячэнне памер доўга жанчыны вырас да 958 долараў, і вядомства шэрыфа акругі Солт-Лэйк Сіці атрымала загад прадаць дом, які жанчына купіла ў крэдыт у 1994 годзе.

Сціплае жыллё было прададзена з аўкцыёна ўсяго за 1550 долараў. Пакуніком выступіла кампанія, якая займаецца нерухомаццю. Як сьведчаць Капры Рамас, яна не атрымала ніякіх паведамленняў аб праішоўшым гандлі. Аб тым, што дом больш ёй не належыць, жанчына даведлася толькі ў 1998 годзе і была шакіраваная такой навінай. Навошта за такі малы чэку трэба было прадаваць менавіта дом, Капры не разумее. «У мяне заўсёды была машына, работа, яны маглі вылічваць доўг з маёй зарплаты», — разважае яна.

Капры Рамас жыве ў доме з другім мужам і двума дзецьмі, 3 і 10 гадоў. Жанчына спадзеецца вярнуць дом праз суд. «Ніколі не думала, што буду траціць столькі грошай, колькі я траты цяпер. Я прадаю ўпярэжжэнні, прадаю ўсё, каб залічыць за паслугі адваката. Усё, што ў мяне ёсць, — гэта дом», — кажа жанчына.

28 мая

1905 год — літаратурны дэбют Янікі Купалы ў газеце «Северо-Западный край» надрукаваны яго верш «Мужык».

1921 год — пасля ажыццяўлення палітыкі «ваеннага камунізму» Х канферэнцыя РКП (б) прыняла курс на «новае эканамічнае палітыку» (НЭП).

«Усе гаўліныя замежныя мовы можна вывучыць за ішць сабоў, але для вывучэння сваёй недастаткова і гэтага з'яўляецца».

Вальтэр (1694–1778), французскі пісьменнік.

— Таварыш прапаршчык, са склада скрыня патронаў знікла!
— Як знікла? Чаму без мяне?!!

— Джэймс, гарачую ванну мне!
Дварэцкі:
— Зараз вылажу, сэр!